

Jaksokirja - oppimistavoitteet

- Tietää aivoverenkiertohäiriöiden riskitekijät
- Osaa toteuttaa aivoverenkiertohäiriöiden sekundaariprevention
- Tunnistaa TIA:n, iskeemisen aivoinfarktin, aivoverenvuodon ja SAV:n tyypilliset kliiniset taudinkuvat
- Tuntee aivoinfarktin liuotushoitoon liittyvän hoitoketjun toiminnan
- Tunnistaa ohimenevän silmän näönmenetyksen ja osaa järjestää asianmukaiset jatkotutkimukset
- Tietää akuutin aivoverenkiertohäiriön hoitoperiaatteet
- Tietää kaula- ja nikamavaltimodissekaation kliiniset piirteet
- Tietää äkillisen ohimenevän muistikatkoksen kliiniset piirteet

Punainen = hallitse, osaa käyttää tai soveltaa

Sininen = tiedä, tunnista, ymmärrä

Vihreä = erityisosaamista, hyödyllistä neurologiasta kiinnostuneille

Aivoverenkiertohäiriöiden riskitekijät

Aivohaverin riskitekijät (1)

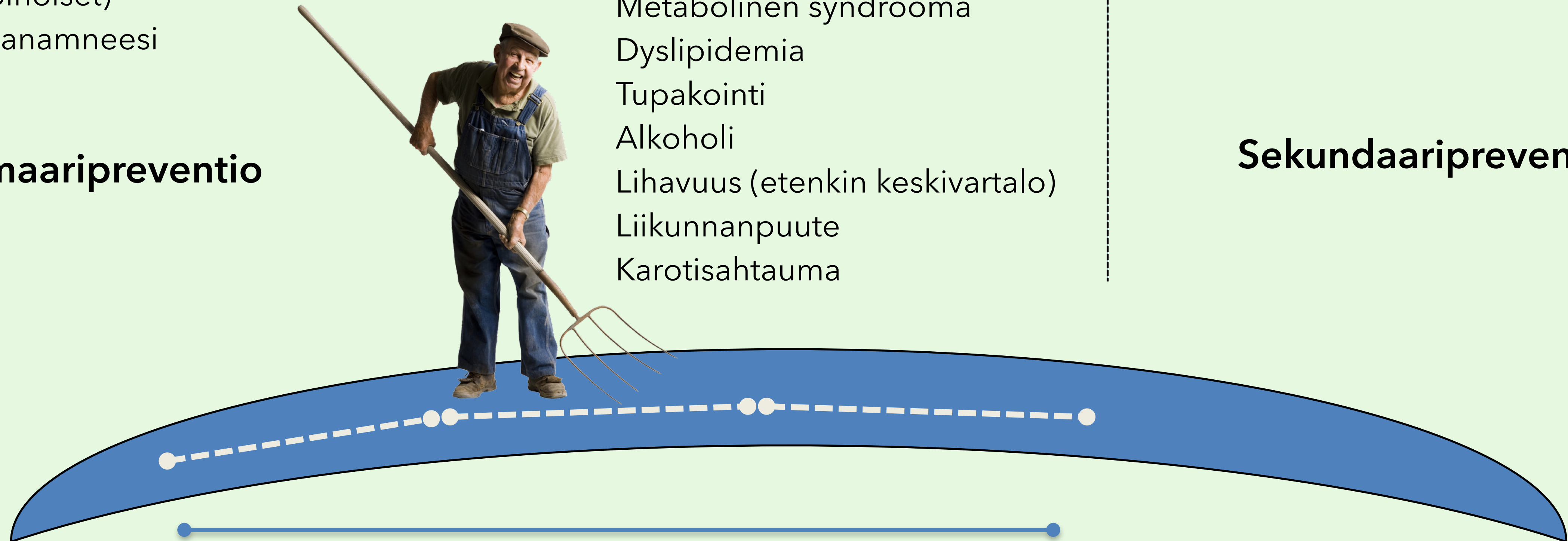
Ikä
Mies-sukupuoli
Rotu (afroamerikkalaiset >
valkoihoiset)
Sukuanamneesi

Verenpainetauti
Diabetes
Sydänsairaus
Eteisvärinä
Aiempi TIA tai aivoinfarkti
Metabolinen syndrooma
Dyslipidemia
Tupakointi
Alkoholi
Lihavuus (etenkin keskivartalo)
Liikunnanpuute
Karotisahtama

TIA tai aivoinfarkti

Primaaripreventio

Sekundaaripreventio

Aivoverenkiertohäiriön primaariprevention etsikkoaika - valtaosaan riskeistä voidaan vaikuttaa

Aivohaverin riskitekijät - Käypä hoito (2)

Aivohaverin tärkeimmät riskitekijät

Kohonnut verenpaine

Tupakointi

Keskivartalolihavuus

Väärät ruokailutottumukset

Dyslipedemia

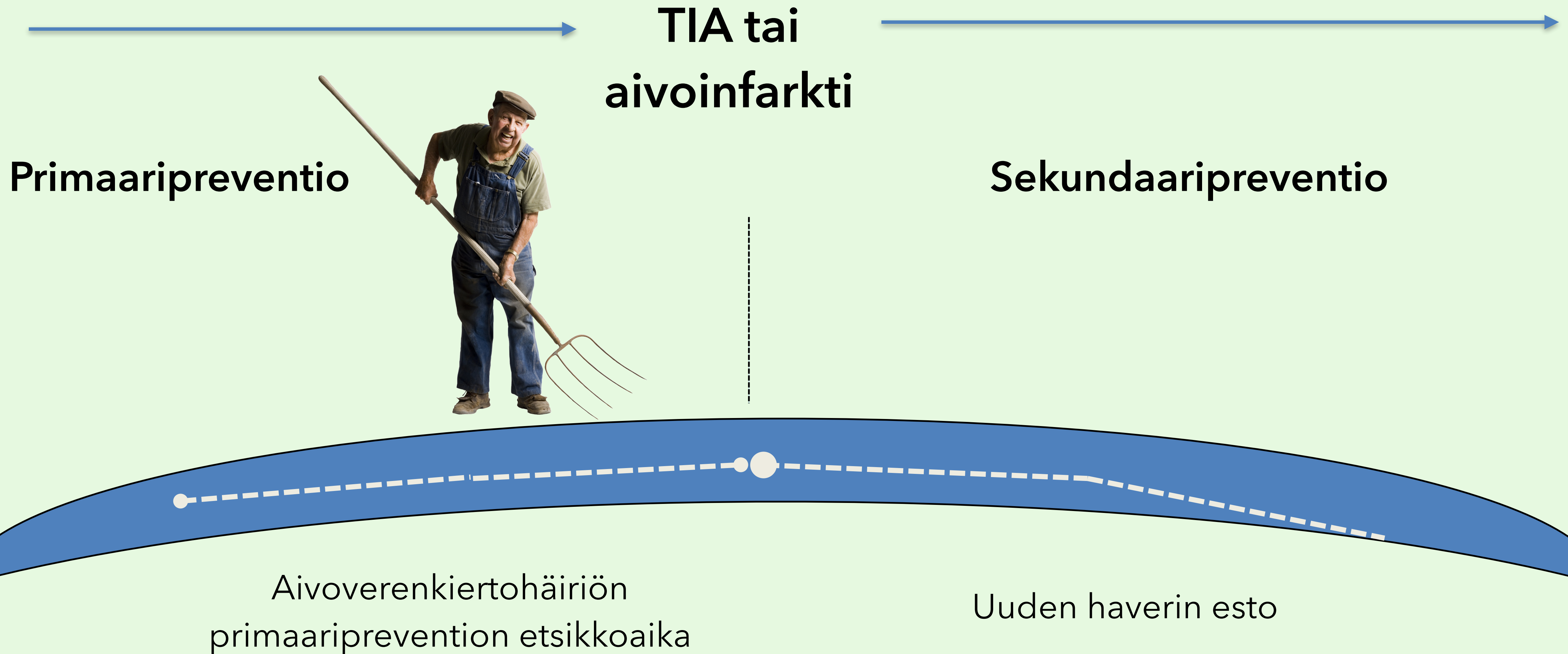
Vähäinen liikunta

Kaulavaltimoahtaus

Aivohaverin sekundaaripreventio

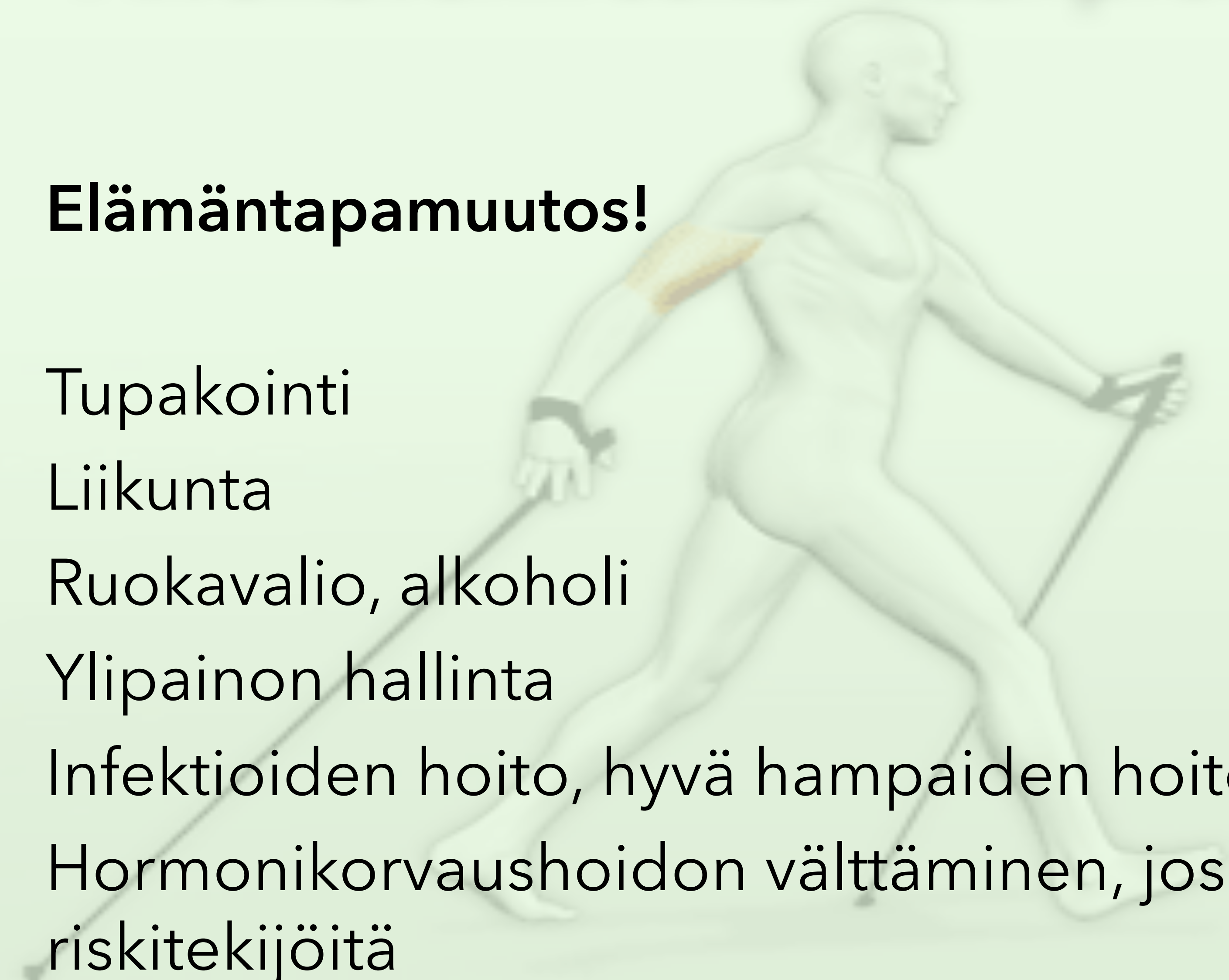

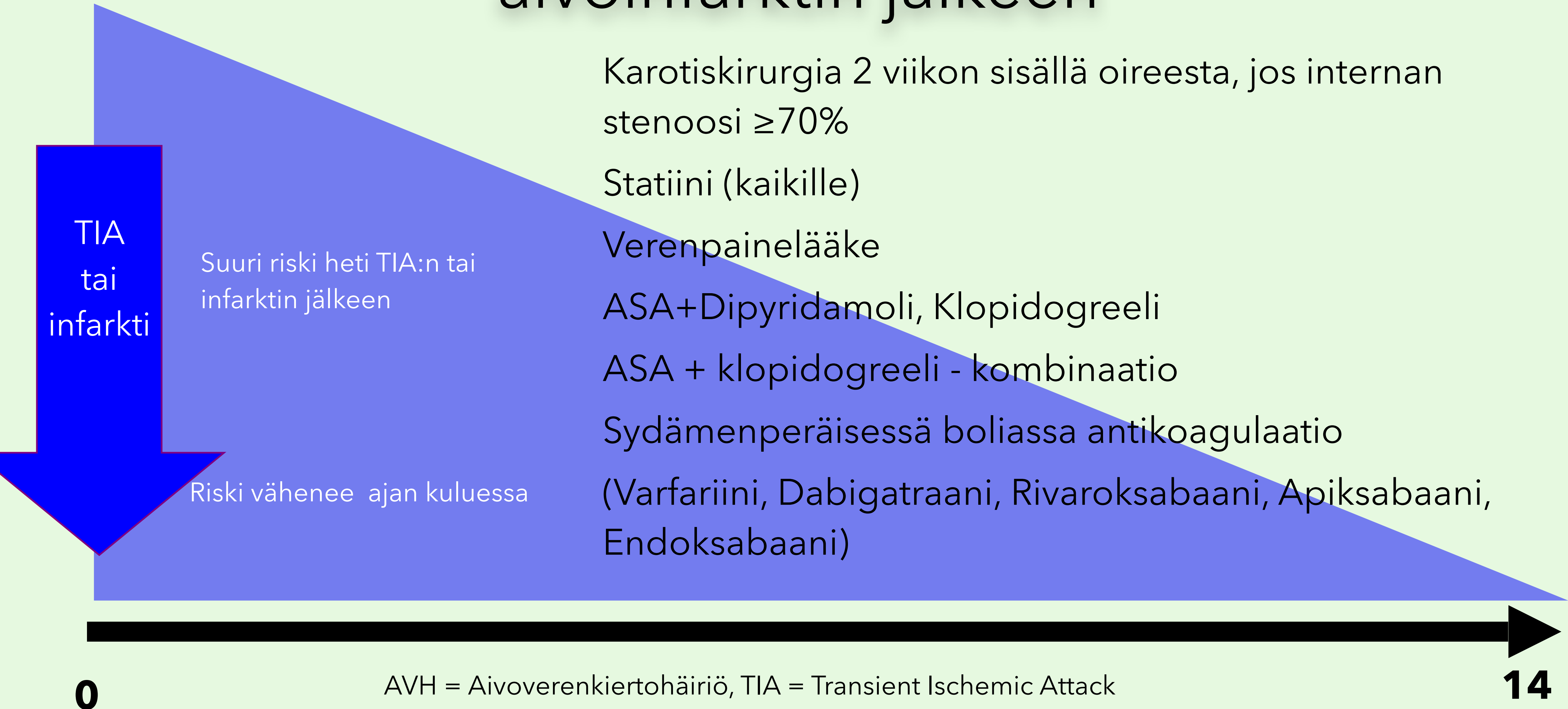
Aivoverenkiertohäiriöiden
sekundaaripreventio

Aivohaverin sekundaaripreventio

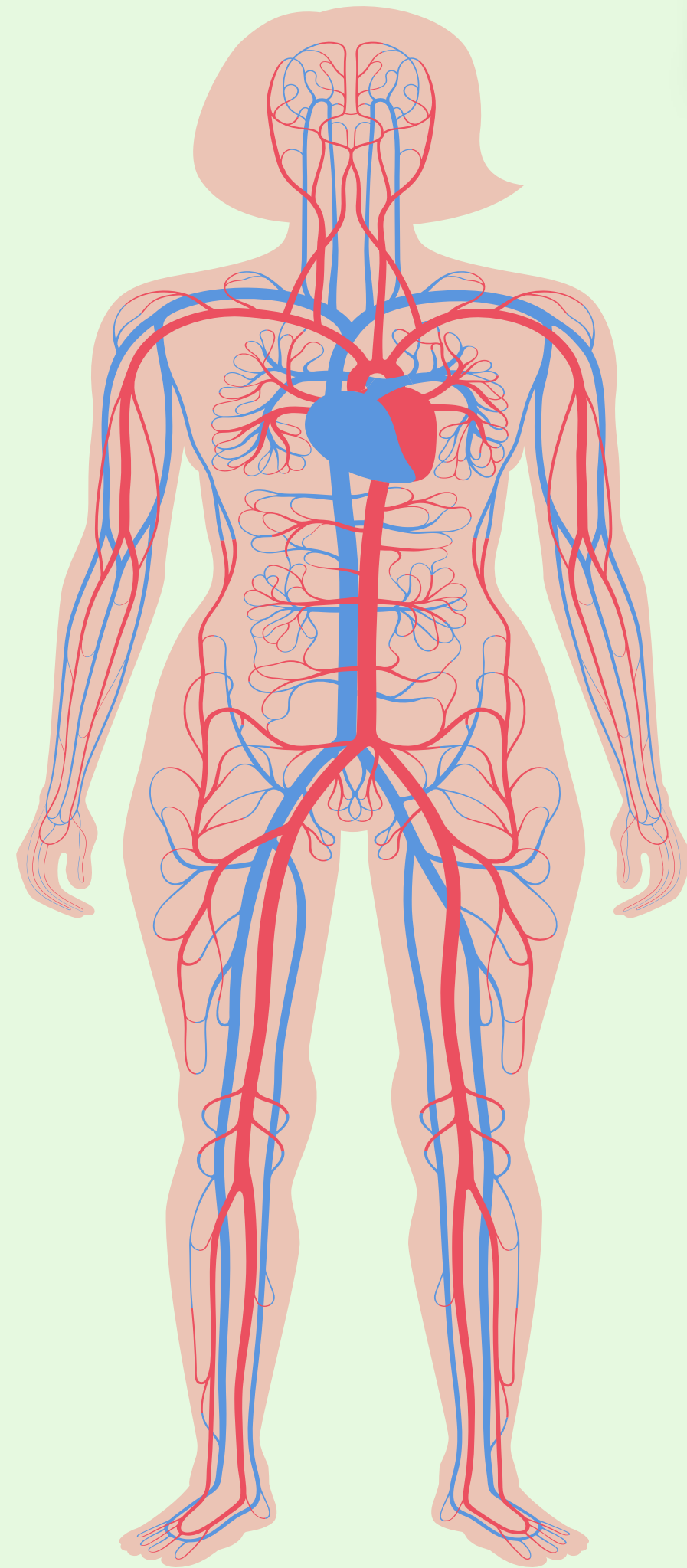
- **Elämäntapamuutos!**
  - Tupakointi
  - Liikunta
  - Ruokavalio, alkoholi
  - Ylipainon hallinta
  - Infektioiden hoito, hyvä hampaiden hoito
  - Hormonikorvaushoidon välttäminen, jos useita muita riskitekijöitä
-
- A faint, light-colored illustration of a male runner in profile, facing right. The runner is wearing a watch on his left wrist and a wristband on his right. A yellowish-orange highlight is visible on the runner's right shoulder, indicating a point of focus or injury. The runner is in a full stride, with one leg forward and arms pumping.

AVH:n sekundaaripreventio TIA:n tai iskeemisen aivoinfarktin jälkeen

Iskeemisen aivohaverin mekanismit, tutkimukset ja hoitovaihtoehdot pähkinäkuoressa

Kaulasuonet
Aortan kaari
Sydän
Veri (hyytymistaipumus)
Muu: esim. dissekoituma

**Akuutissa vaiheessa liuotushoito tai
valtimonsisäisen tukoksen poisto**

Aivojen kuvantaminen

pään TT/MK

Kaulasuonten kuvantaminen

UÄ/TT/MK

EKG, laboratoriokeet

Trombosyyttiaggregaation esto

ASA,

ASA+Dipyridamoli, Klopidogreeli

Antikoagulaatio

Varfariini,

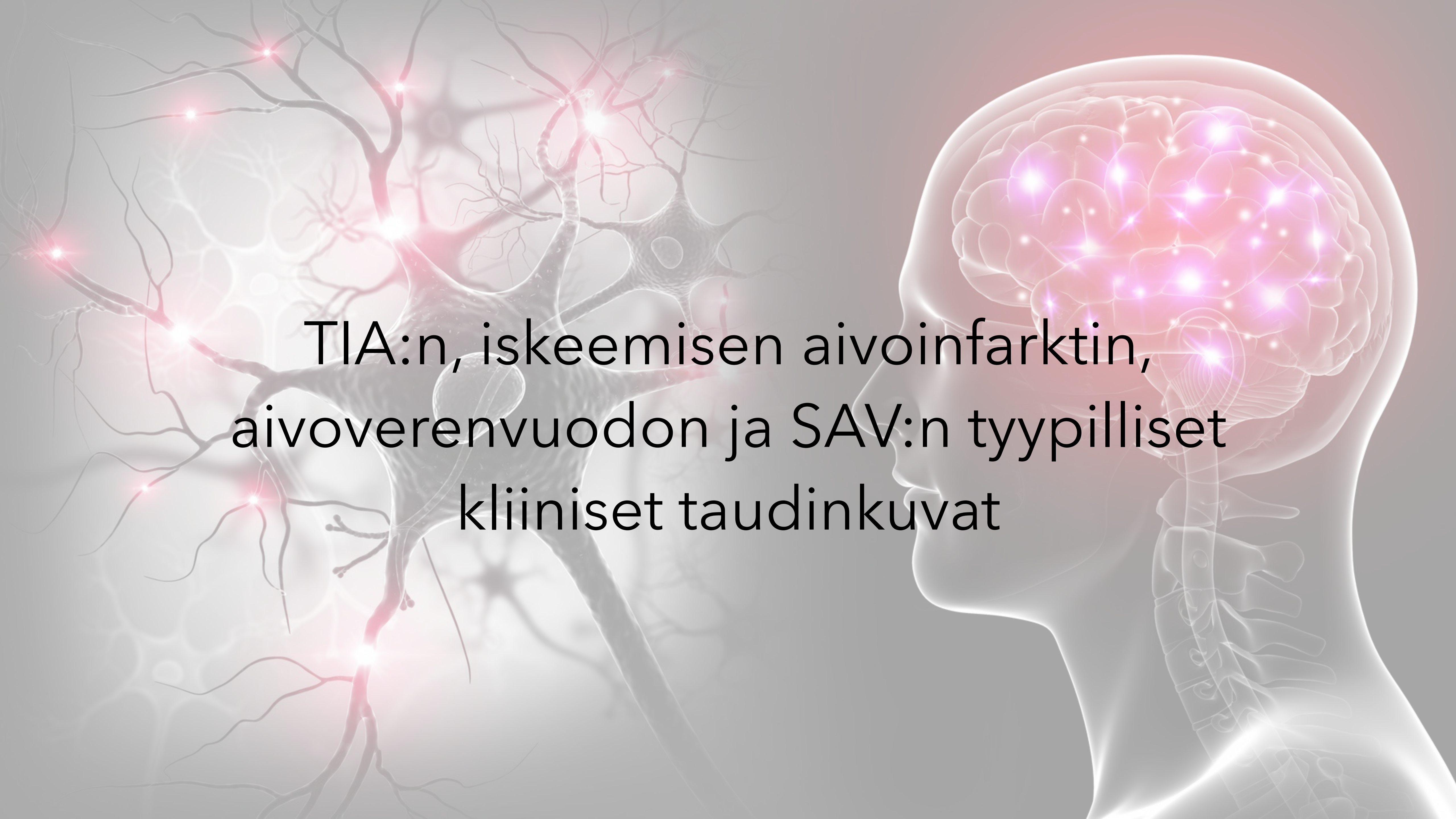
Dabigatraani, Apiksabaani

Endoksabaani, Rivaroksabaani

Verisuonikirurgia

karotisendarterektomia, stenttaus

TIA:n, iskeemisen aivoinfarktin,
aivoverenvuodon ja SAV:n tyypilliset
kliiniset taudinkuvat

Aivohaverin tunnistamisen BE FAST - muistisääntö

B = Balance

E = Eyes

F = Face

A = Arms

S = Speech

T = Time

Tasapaino, silmät (näkökyky, silmien liikkeet), kasvohermohalvaus, toispuolihalvaus (hemipareesi), puhehäiriö (dysfasia), aikaa ei ole hukattavaksi!

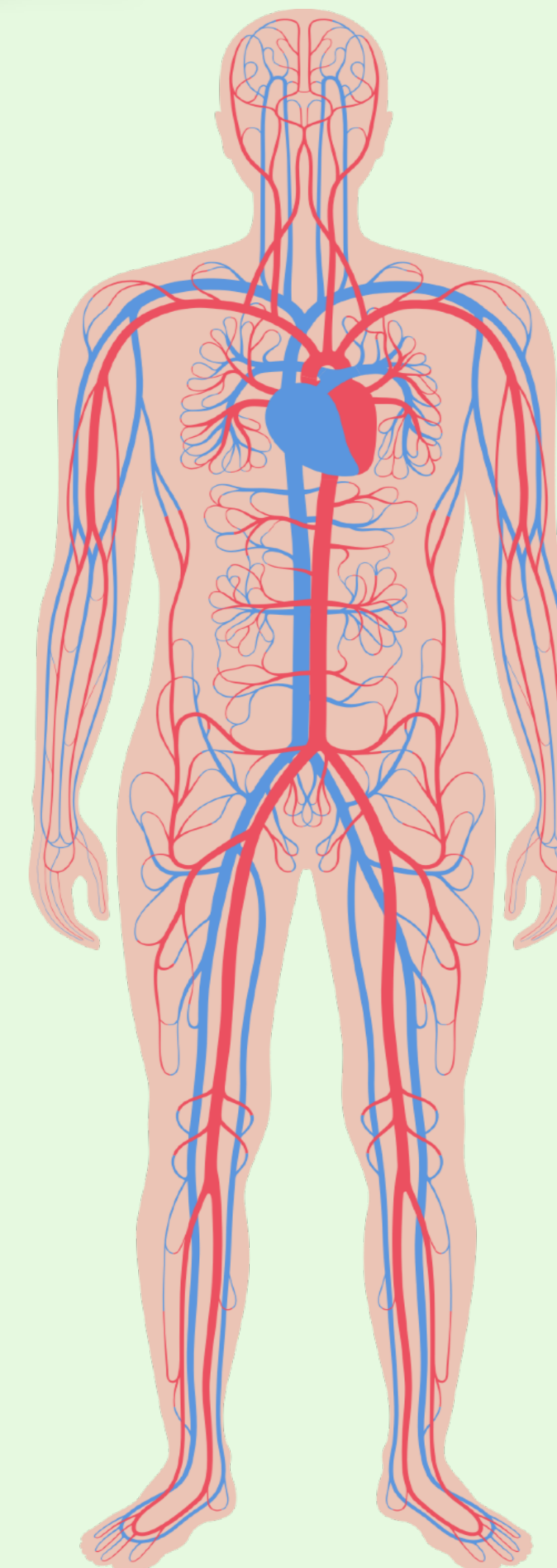
Aivoinfarktin perussy

Aivoinfarktin aiheuttaja	Osuus kaikista	Osuus alle 50 vuotiaista
Suurten suonten ateroskleroosi	21%	8%
Sydänperäinen embolisaatio	26%	20%
Kallossisäinen pienten suonten tauti	21%	14%
Useita samanaikaisia syitä	7%	2%
Syy tuntematon (salasyntyinen)	23%	31%

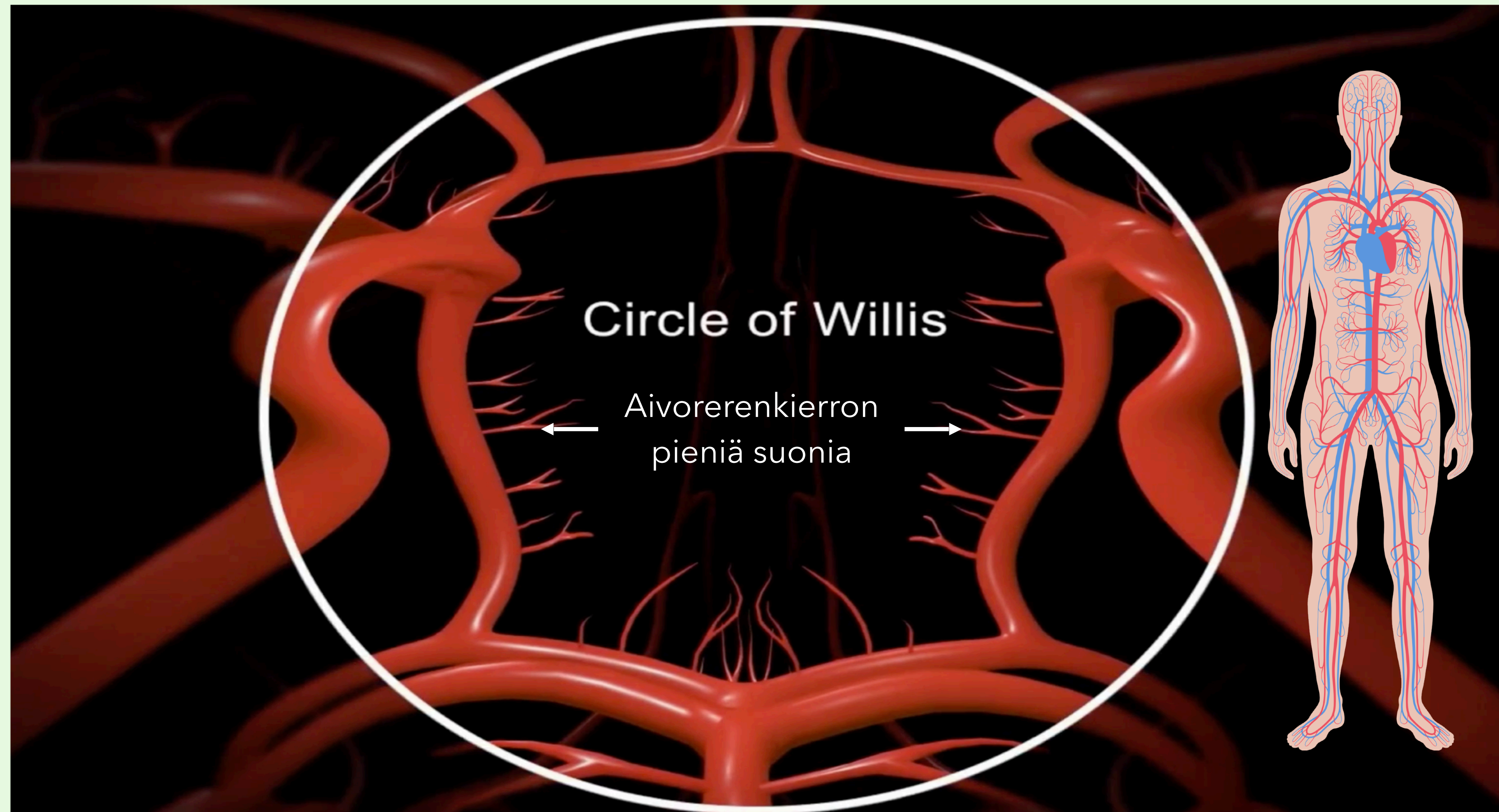
Aivoinfarktin vammamekanismin mukainen paikantaminen

- **Sydänperäiseen** aivoemboliaan viittaavat: eteisvärinä, sydänoireet, äkillisesti alkava neurologinen puutosoire, joka on heti maksimissaan
- **Suurten suonten** tautiin viittaavat: edeltävät saman suonitusalueen TIA-oireet (sama oire tulee ja menee), ja kun oireisto alkaa unen aikana
- **Pienten suonten** tautiin viittaa: riskitekijätriadi tupakka + RR-tauti + diabetes

Pienten suonten oireyhtymät

Pienten suonten oireyhtymät

- Toispuolihalvaus ilman tunto-oireita
(**puhdas hemipareesi**, kasvot + yläraaja + alaraaja)
- Toisen puolen tuntopuutos ilman motorisia oireita
(**Puhdas hemisensorinen oire**, kasvot + yläraaja + alaraaja)
- Hapuileva toispuolihalvaus
(**ataktinen hemipareesi**)
- Puheen sammallus ja kömpelö käsi - oireyhtymä
(**dysarthria - clumsy hand syndrome**)

TIA:n kliininen kuva, jatkotutkimukset ja hoito

Riskitekijät:

Verenpainetauti

Diabetes

Sydänsairaus

Eteisvärinä

Aiempi TIA tai aivoinfarkti

Metabolinen syndrooma

Dyslipidemia

Tupakointi

Alkoholi

Lihavuus

Liikunnan puute

Karotisahtama

**Äkillinen, ohittuva
neurologinen paikallisoire**

Aivojen kuvantaminen (pään TT / MK)

Kaulasuonten kuvantaminen (UÄ/TT/MK)

EKG, laboratoriokeet

Trombosyyttiaggregaation esto:

ASA,

ASA+Dipyridamoli, Klopidooreeli

Antikoagulaatio: Varfariini/Dabigatraani/

Abiksabaani/Endoksabaani/

Rivaroksabaani

Verisuonikirurgia: karotiskirurgia

2 viikkoa = suuren riskin aika

Aivoinfarktin tyypillinen kliininen taudinkuva

Äkillinen
neurologinen
paikallisoire

Äkillinen alku fyysisessä rasituksessa voi viitata aivoemboliaan
Paikallisoire, joka ilmaantuu unen aikana voi viitata verisuoniahtaumaan
Hiipien kehittyvä oireisto voi viitata pienten suonten tautiin

Hemisfääri-infarktin tyypillinen kliininen taudinkuva pähkinäkuoressa

Äkillinen
neurologinen
paikallisoire

1. Sensomotorinen hemipareesi

1. MCA (a. carotis media): yläraaja/ala-facialis > alaraaja
2. ACA(a. carotis anterior): alaraaja > yläraaja

2. Dominantti hemisfääri

1. Dysfasia
2. Dyspraksia

3. Non-dominantti hemisfääri

1. Inattentio
2. Visuokonstruktiivinen, -spatiaalinen häiriö

4. Amaurosis fugax

Toisen silmän näön hämärrys (a.ophtalmica-oire)

5. Laaja vaurio: katsedeviaatio, näkökenttäpuutos

Takaverenkierron (vertebrobasilaarialueen) aivohaverin kliininen kuva pähkinäkuoressa

Ainakin 2 seuraavista:

Dysartria	= puheen puuroutuminen
Dysfagia	= nielemisvaikeus
Diplopia, dyskonjugaatio	= kaksoiskuvat
Nystagmus	= silmävärve
Tasapaino-, kävelyvaikeus	= liikkuminen epävarmaa
Hemipareesi, tetrapareesi	= halvaus
Vertigo-huimaus	= kierto- huimaus

Dangerous Ds = Dysartria, Dysfagia, Diplopia

SAV:n tyypillinen kliininen taudinkuva

Riskitekijät:

Tupakointi

Korkea verenpaine

Äkillinen ponnistus, yhdyntä

Amfetamiini, Kokaiini,
sympatomimeettiset lääkkeet
(kohottavat verenpainetta)

Äkillinen

**"elämän kovin" päänsärky,
maksimi alle minuutissa**

"First, worst
or very fast"

"Thunderclap Headache"

SAV:n diagnostiikka - TT ja likvori

**Äkillinen
elämän kovin
päänsärky**

TT:n osuvuus
98 - 100%

TT:n osuvuus
93%

TT osuvuus 6 päivän kohdalla
57 - 85%

12 tuntia

24 tuntia

5 päivän jälkeen
magneettiharkinta,
jos epäily vahva ja
TT + likvori eivät anna diagnoosia

Likvorin punasolut ilmaantuvat $\frac{1}{2}$ tunnissa, ksantokromia $\frac{1}{2}$ päivässä,
punasolut alkavat hävitä $\frac{1}{2}$ viikossa, ksantokromia $\frac{1}{2}$ kuukaudessa

Aivoverenvuodon tyypillinen kliininen taudinkuva

Altistavat tekijät:

Verenpainetauti

Ikä

Amyloidiangiopatia

Äkillinen päänsärky,
oksentelu ja vaikea-
asteinen
neurologinen puutosoire

Äkillinen raju
päänsärky ja
neurologinen
puutosoire

Aivoinfarktin liuotushoitoon
liittyvä hoitoketjun toiminta

Akuutin aivoverenkiertohäiriön hoitoketju

Potilas : oireiden tunnistus ja soitto 112

Ensihoitoyksikkö: FAST = kasvot, yläraajat, puhe
ja siirto sairaalaan

Sairaala: nopea arvio, laboratoriokokeet
(pika-INR),

pään TT, päätös laskimoon annettavasta
liuotushoidosta

(oireiston alusta <4.5 tuntia ad 9 tuntia (kts seuraavat diat)

Tarvittaessa suonensisäinen trombin poisto
(pääsääntöisesti 6 tunnin sisällä oireen alusta)

Image © 2009 TerraMetrics
Image © 2009 DigitalGlobe

©2009

Google

Laskimonsisäinen liuotushoito

- Aivoinfarktin oireiden alkamisesta on kulunut $<4\frac{1}{2}$ tuntia ja aivokuvauksella on suljettu pois verenvuodon mahdollisuus
- Hoito laskimonsisäisellä alteplaasilla parantaa ennustetta etuverenkierron iskeemisessä aivoinfarktissa, kun oireiden alusta on kulunut $<4\frac{1}{2}$ tuntia
- Liuotushoito on aloitettava mahdollisimman pian, sillä sen hyöty vähenee viiveen kasvaessa

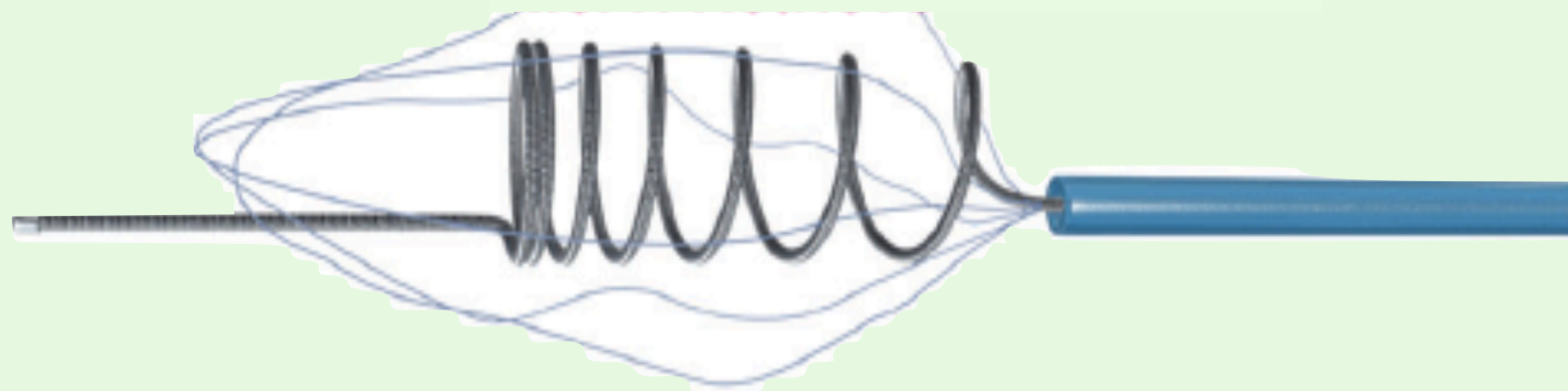
- **Tarkan iskemiaoireen alkamisajankohdan** puuttuessa (kuten jos oireiden alku ei ole tiedetty olevan <math><4 \frac{1}{2}</math> tuntia tai potilas on herännyt oireisena) rekanalisaation tähtäävä hoito laskimonsisäisellä **alteplaasilla** ilmeisesti parantaa ennustetta **<9 tunnin** kuluessa arvioidusta oireiden alkamisajankohdasta etuverenkierron iskeemisessä aivoinfarktissa, mikäli aivojen kuvantaminen osoittaa, ettei **iskemiamuutos ole vielä kattavasti muuttunut infarktiksi**
- Laskimonsisäisen **tenekteplaasiboluksen** (0,4 mg/kg) käyttö voidaan olemassa olevan näytön valossa nähdä vaihtoehtona toteuttaa liuotushoito varhaisessa aikaikkunassa (<math><4 \frac{1}{2}</math> tuntia oireiden alusta) esimerkiksi tilanteissa, joissa tunnin kestoinen alteplaasi-infuusio viivästyttäisi valmistautumista valtimonsisäiseen hoitoon valtasuonen tukostapauksissa

... jos liuotushoito ei auta ...

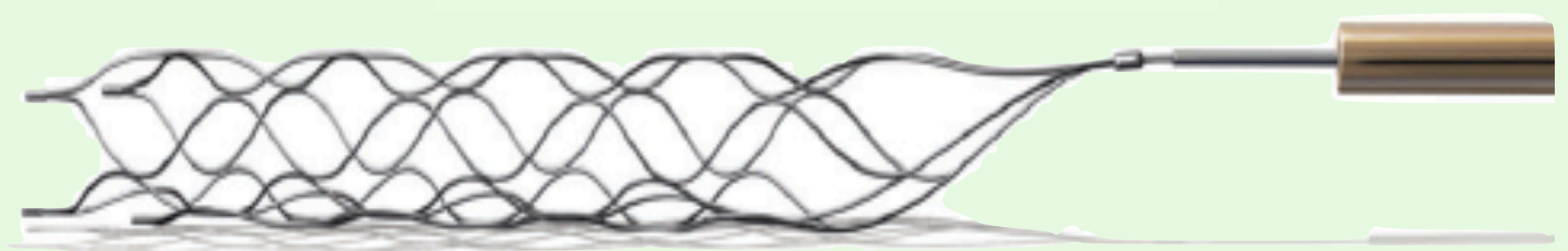
A

Merci Retriever

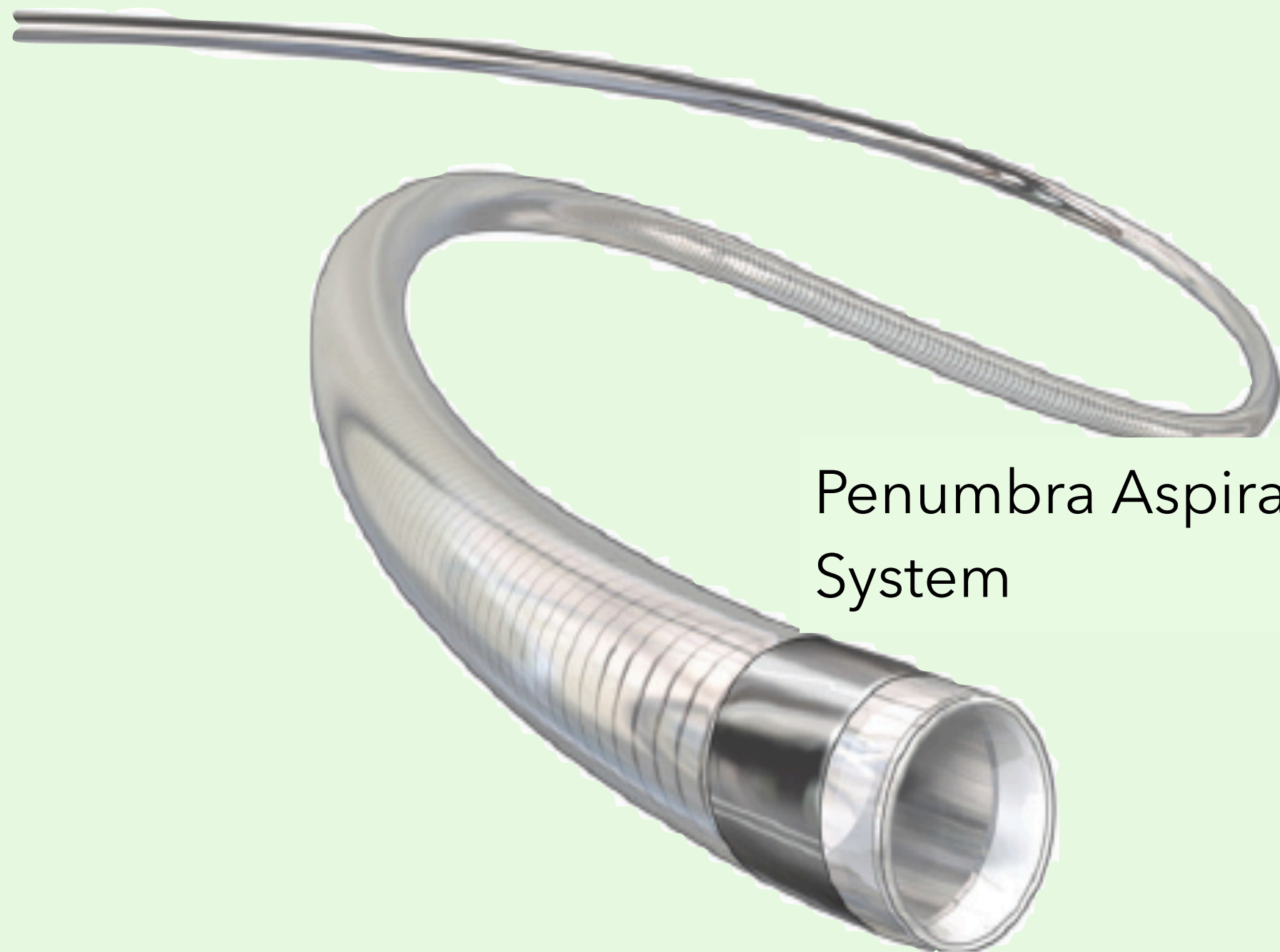
B

Solitaire Stent Retriever

C

Penumbra Aspiration System

D

Trevor Stent Retriever

Valtimonsisäiset hoidot

- Laskimonsisäisen liuotushoidon lisäksi tai sen ollessa vasta-aiheinen harkitaan suurten aivovaltimoiden tukoksissa valtimonsisäisiä hoitomuotoja
- Diagnoosi edellyttää varhaista TT-angiografiaa
- Hoito on syytä keskittää aivovaltimoiden sisäisiin toimenpiteisiin erikoistuneisiin yksiköihin
- Hoito tulee pääsääntöisesti aloittaa 6 tunnin kuluessa oireiden alusta
- Tämän aikaikkunan ylityttyä potilasvalinnassa voidaan käyttää aivojen kuvantamisen menetelmiä (TT- tai magneettiperfuusiotutkimukset), joilla pystytään dokumentoimaan pysyvän infarktimuutoksen suppea-alaisuus ja arvioimaan pelastettavissa olevan iskeemisen kudoksen laajuus

Iskeemisen aivohaverin hoito pähkinäkuoressa

Äkillinen
neurologinen
paikallisoire

Aivoinfarktin
liuotushoito

4,5 (6 - 9)
tuntia

Akuutin vaiheen hoito

Kuntoutus ja
sekundaaripreventio

Valtimonsisäisen tukoksen poisto
yleensä <6 t (- 9 - ad 24 t)

Tromboosiprofylaksia
Trombosyyttiaggrekaation esto
Antikoagulaatio (jos sydänperäinen)

Fysioterapia
Puheterapia
Toimintaterapia
Neuropsykologinen
kuntoutus

Verenpaineen, veren sokerin,
kuumeen hoito

ASA + Dipyridamoli
Klopidogreeli

Tarvittaessa karotiskirurgia
(2 viikon sisällä)

Varfariini / Dabigatraani /
Endoksabaani /
Abiksabaani /
Rivaroksabaani

RR-lääkitys, statiini

ABC

ABC = Airway + Breathing + Circulation
Hengitysfrekvenssi, hapetus, RR, sydämenrytmi

A hand is shown reaching up from the surface of a body of water. The water is a deep blue color with small, choppy waves. The hand is positioned in the center of the frame, with fingers spread. The text 'Time is Brain' is overlaid on the hand.

Time is Brain

Please Prepare To Be Fast

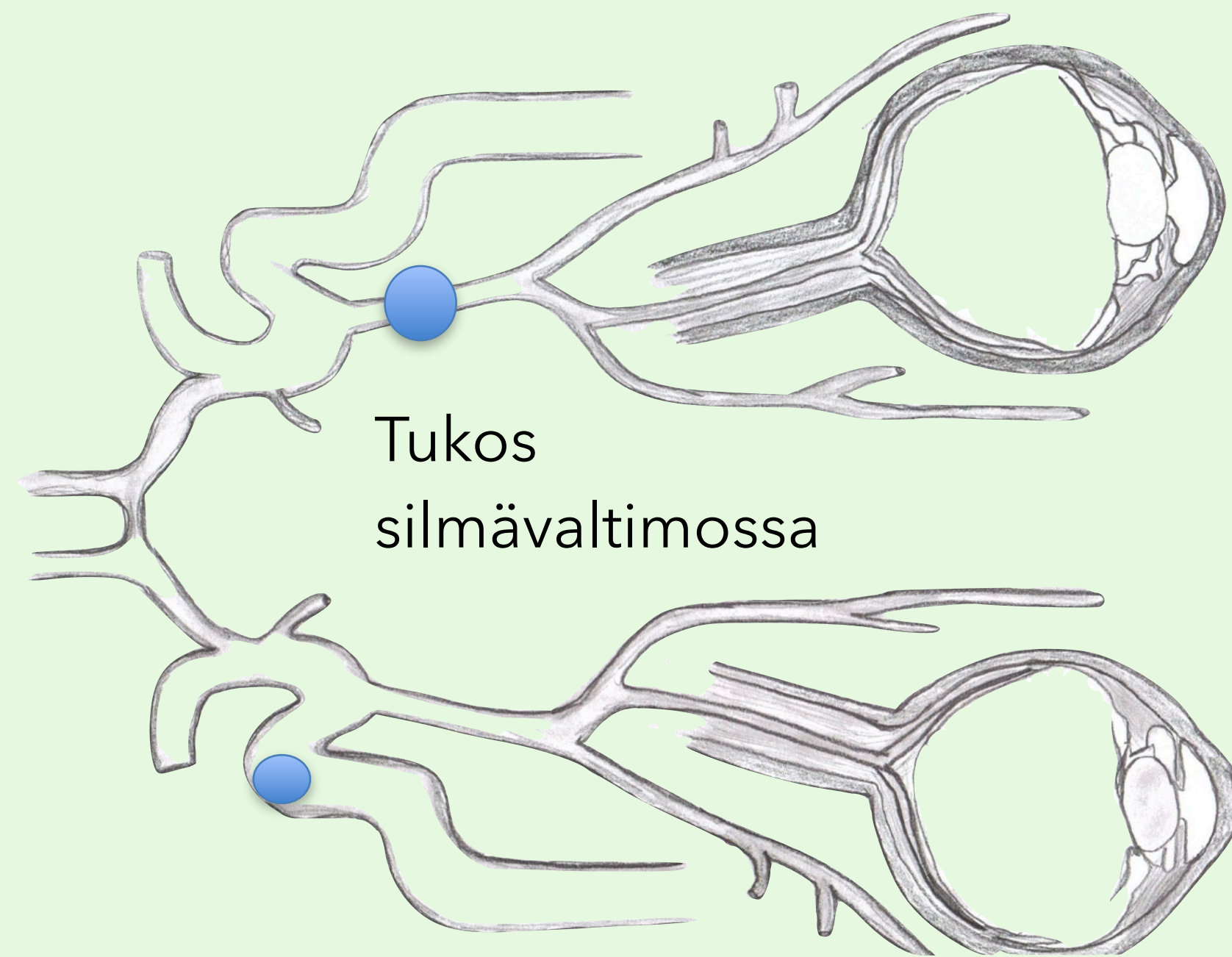

Ohimenevä silmän näönmenetyks
ja sen jatkotutkimukset

Ohimenevä silmän näönmenetyks ja sen jatkotutkimukset

Tukos
silmävaltimossa

Ahtauma sisemmässä
kaulavaltimossa

Amaurosis fugax

= Hetkellinen sokeus

= Karotisalueen TIA-oire

Taustalla voi olla sisemmän
kaulavaltimon (a. carotis interna)
merkittävä ahtauma tai tukos
silmävaltimossa

Amaurosis fugax = Hetkellinen sokeus

- Varjo laskeutuu, toinen silmä hämärtyy, on sumussa, usvainen
- Amaurosis fugax on karotis-TIA-oire, jonka ennuste on parempi kuin TIA:lla yleensä
- **Hoito:** yleensä ASA-lääkitys, jos taustalla on merkittävä sisemmän kaulavaltimon ahtauma konsultoidaan verisuonikirurgia
- **Tutkimukset:** aivot ja kaulasuonet on syytä kuvantaa (esim. pään TT ja kaulasuonten ultraääni)

Amaurosis fugax = On verenkiertohäiriöstä johtuva tilapäinen näköhäiriö (TIA-oire)

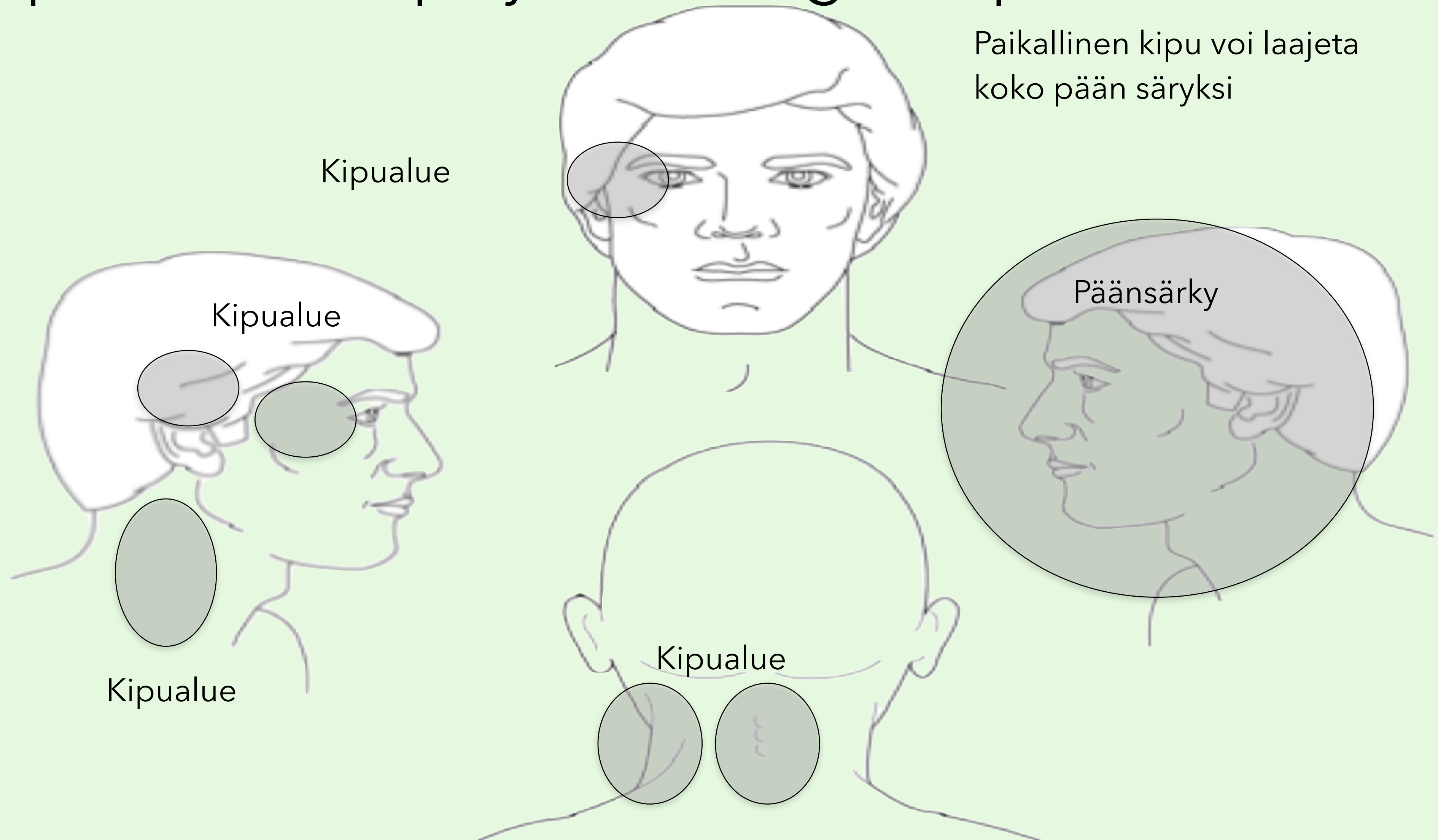

Kaula- ja nikamavaltimo-
dissekoituman kliiniset piirteet

Aivoverisuonen dissekoitumien oireet: paikallinen kipu ja neurologinen puutosoire

Paikallinen kipu voi laajeta
koko pään särkyksi

Kipualue

Kipualue

Päänsärky

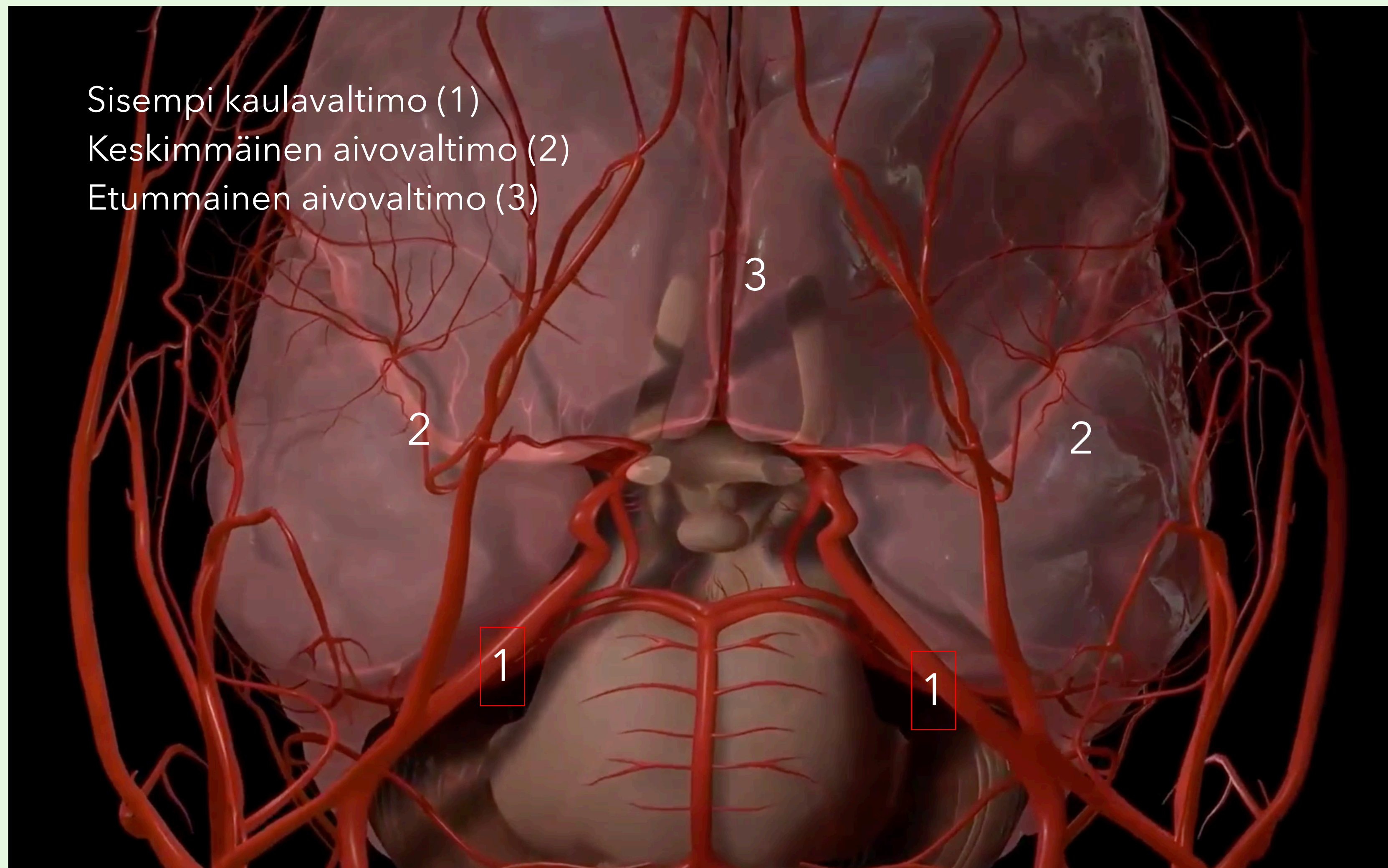
Kipualue

Kipualue

Paikallinen kipu kaulalla tai silmän seudussa (sisemmän kaulavaltimon dissekoituma - arteria carotis interna) tai niskassa (nikamavaltimon dissekoituma - arteria veretebralis)

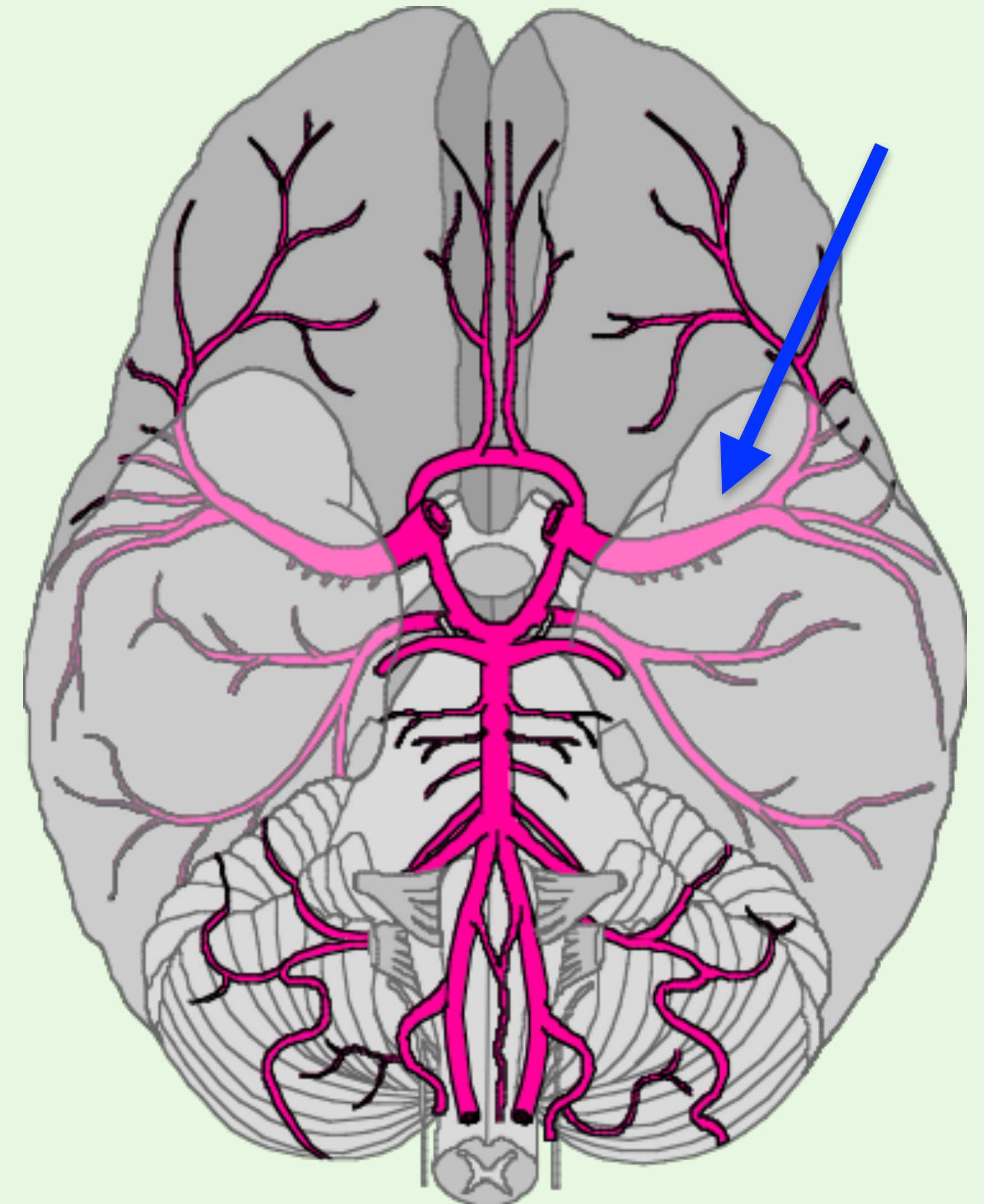
Kaulavaltimon (1) dissekoituman neurologiset puutosoireet

Keskimmäisen aivovaltimon oireyhtymä

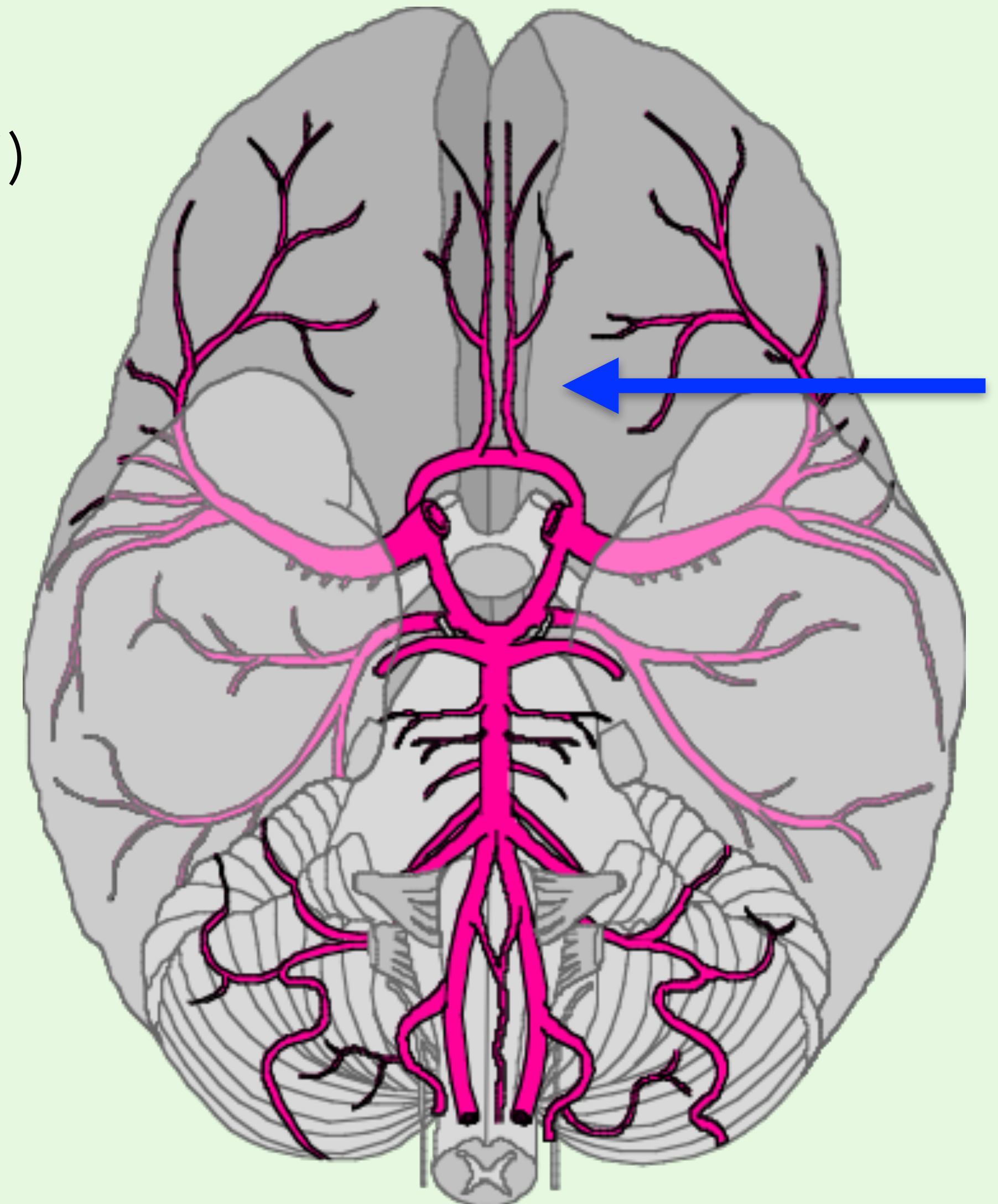
- Vastakkaisen puolen yläraajavoittoinen heikkous ja tuntopuutos (kontralateraalipuolen hemipareesi, kasvot ja käsi > alaraaja)
- Vastakkaisen puolen näkökenttäpuutos (kontralateraalinen hemianopia tai quadrantanopia)
- Aivoperäinen kielellinen häiriö (afasia, vasemman aivopuoliskon vauriossa)
- Vastapuolen huomioimattomuus-oireyhtymä (kontralateraalinen inattentio eli neglect)

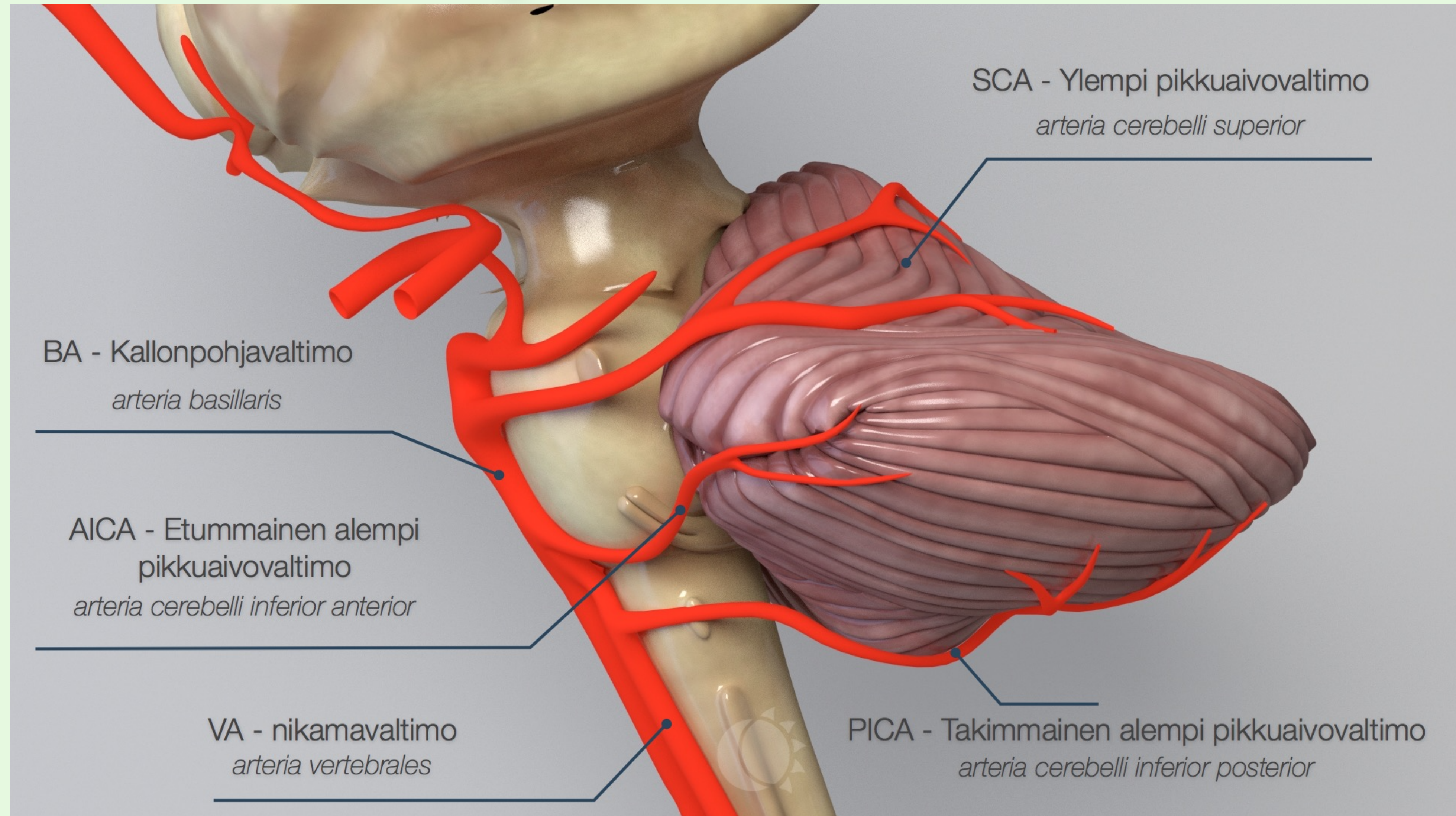
Etummaisena aivovaltimon oireyhtymä

- Vastakkaisen puolen alaraajaheikkous ja tuntopuutos (kontralateraalisuolen alaraajavoittoinen hemipareesi)
- Virtsanpidätyskyvyttömyys
- joskus aloitekyvyn ja toiminnanhalun heikkous tai puuttuminen (abulia ≈ Tahdonheikkous)
- joskus vasemman puolen vauriossa kielellinen häiriö, jossa puheen tuotto on vaikeaa mutta sanojen toistaminen sujuu (transkortikaalinen motorinen afasia)

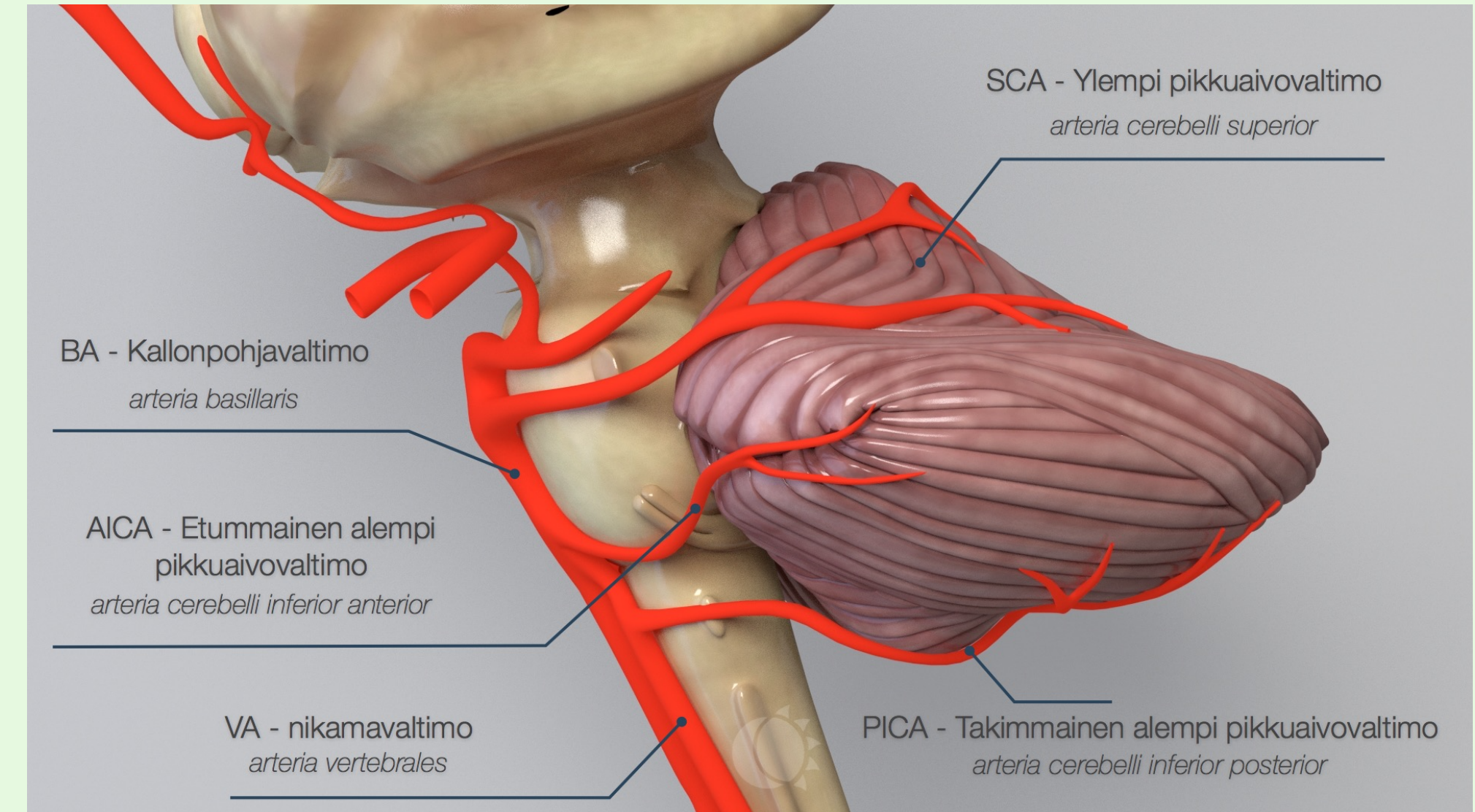
Nikamavaltimon dissekoituman neurologiset puutosoireet

Nikama-kallonpohjavaltimo-oireyhtymät

- Liikkeiden hapuilu (ataksia)
- Kiertohuimaus (vertigo)
- Kaksoiskuvat (diplopia)
- Puheen sammallus (dysathria)
- Nielemisvaikeus (dysphagia)
- Molemminpuolinen lihasheikkous ja tuntepuutos
- Ristitsevät oireet

Nikamavaltimo = arteria vertebralis
Kallonpohjavaltimo = arteria basilaris

Äkillinen ohimenevä
muistikatkos

Transientti Globaali Amnesia = TGA

Tilapäisen täydellisen muistinmenetyksen diagnostiset kriteerit (Caplan 1985)

1. Äkillisesti alkanut kyvyttömyys painaa mieleen uutta informaatiota (anterogradinen amnesia) yhdistyneenä vaihtelevan pituiseen retrogradiseen amnesiaan
2. Välittömänmuistin (immediate memory) ja identiteetin säilyminen amnesiaa lukuun ottamatta ilman muita kognitiivisten toimintojen häiriöitä.
3. Käytettävissä on häiriötä seuranneen luotettavan havainnoitsijan raportti
4. Fokaalisten neurologisten oireitten ja löydösten sekä epileptisten oheisoireiden puuttuminen
5. Oirekuvan täydellinen korjaantuminen 24 tunnin kuluessa lukuun ottamatta episodin aikaista amnesiaa
6. Anamneesissa ei ole epilepsiaa, psyykkistä sairautta, tuoretta pään vammaa (edeltävän 72 tunnin kuluessa), etenevää henkisten toimintojen rappeutumista eikä päihteiden tai lääkkeiden väärinkäyttöä

Epidemiologiaa:

Ilmaantuvuus: 10 / 100 000 / vuosi
>50-vuotiailla riski 3-kertainen

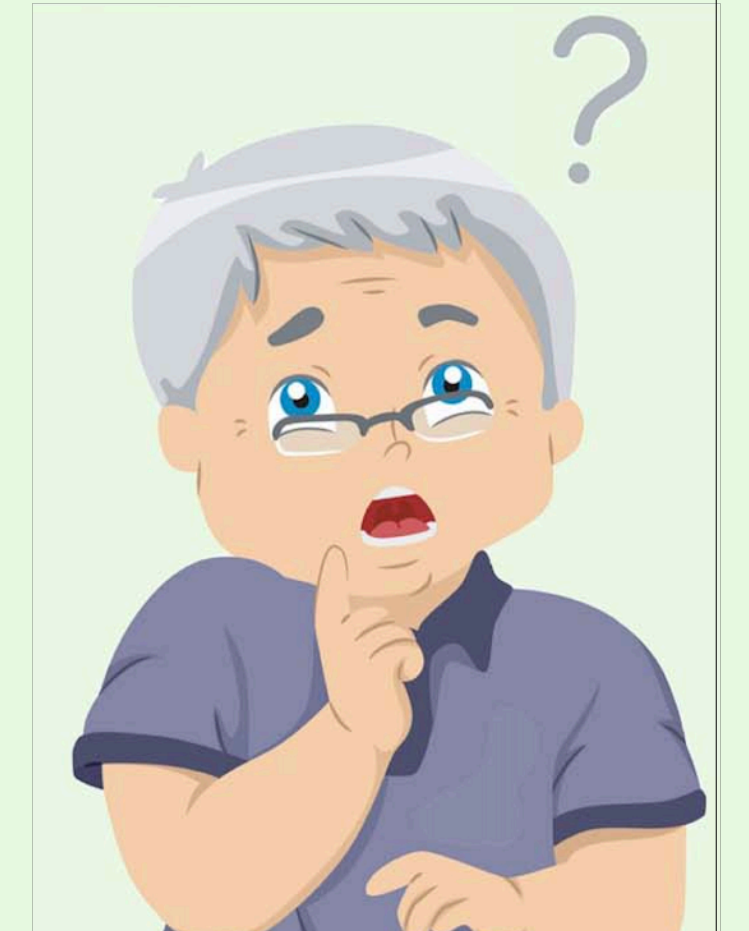
Naisilla yleisempää

Diagnoosi:

Anamneesi + status

Erotusdiagnostiikka:

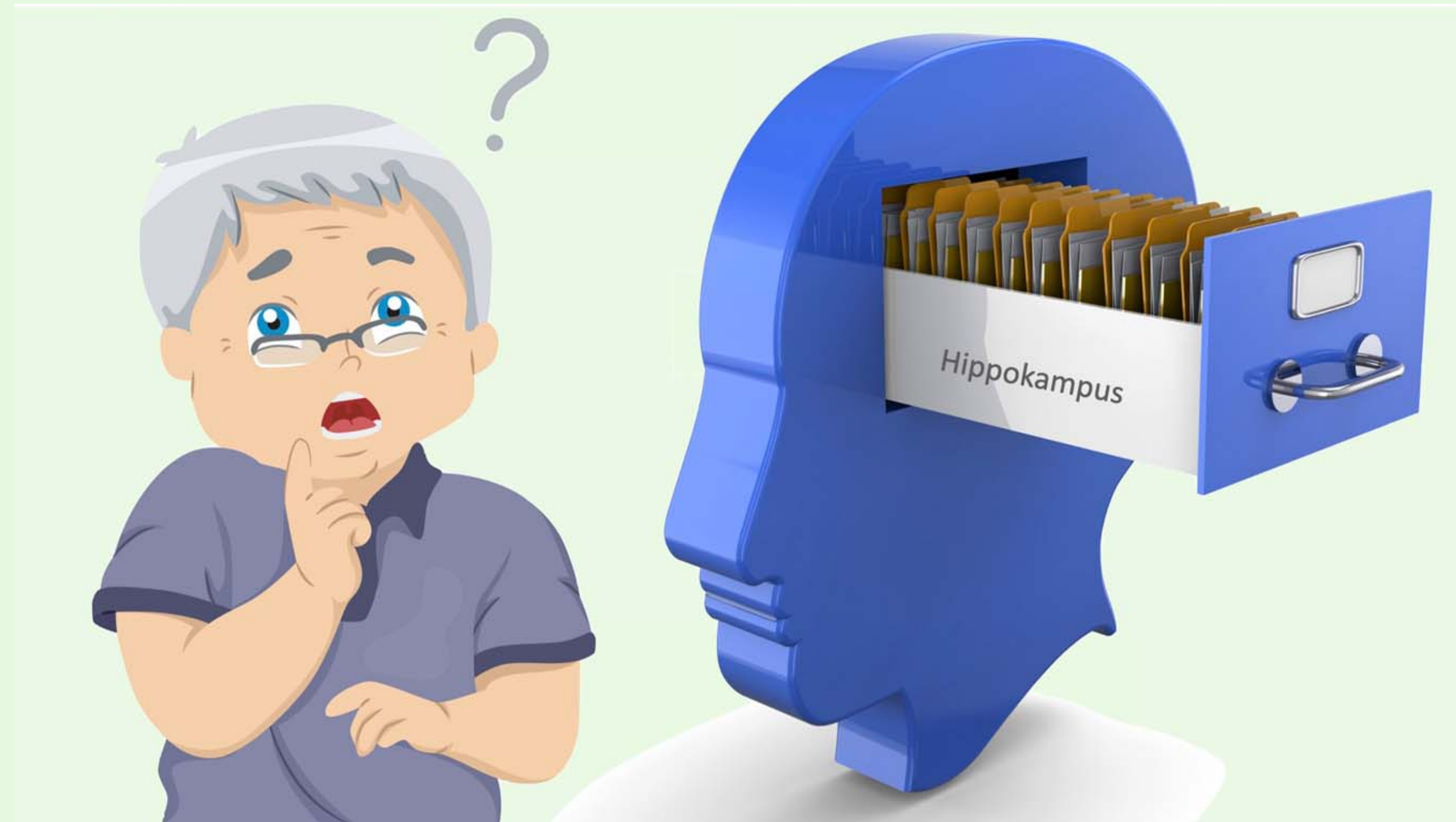
Aivoverenkiertohäiriö,
epilepsia, migreeni

Hypoteeseja tilapäisen täydellisen muistinmenetyksen patofysiologisista taustamekanismeista

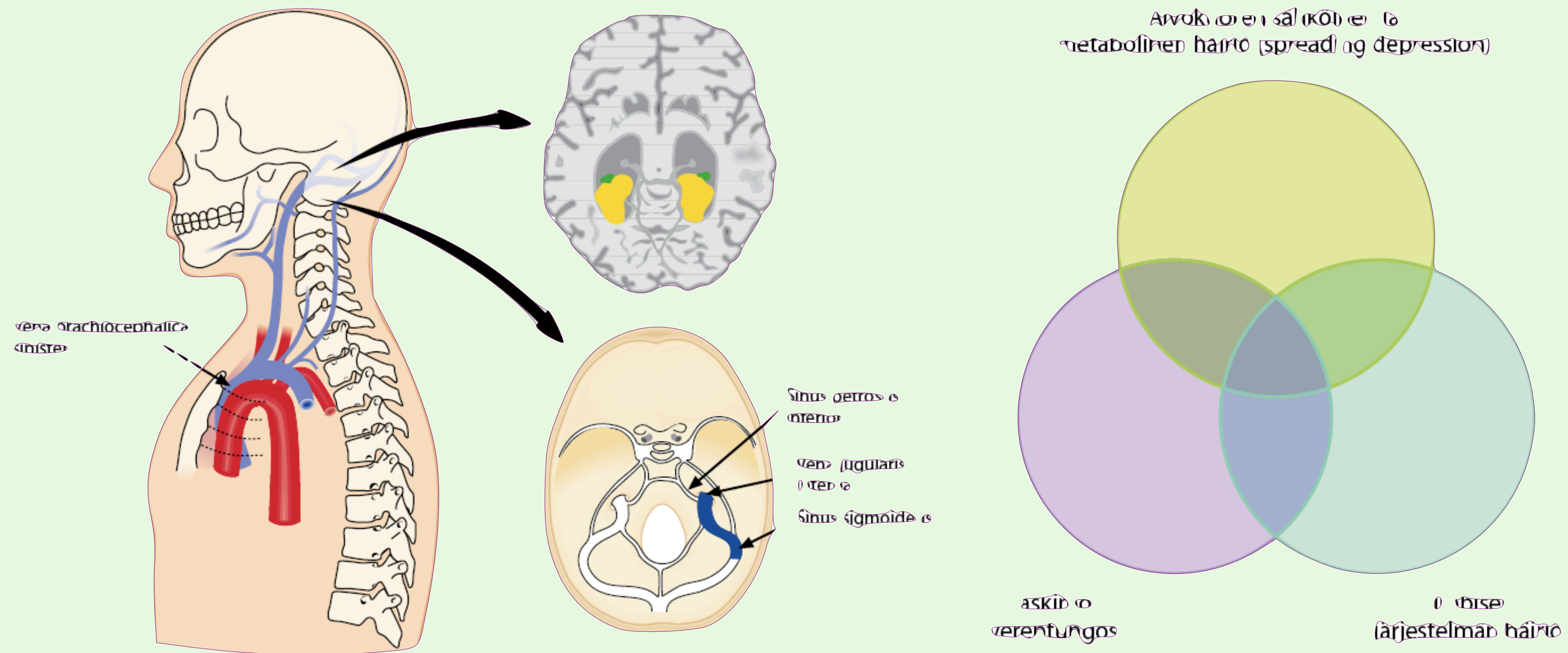
Iskeeminen aivoverenkiertohäiriö (TIA)
Migreenikohtaus
Aivokuoren sähköinen ja metabolinen häiriö (spreading depression)
Epileptinen kohtaus
Keskushermostoon vaikuttavien lääkkeiden käyttö
Laskimoverentungos
Alkoholi
Hypoglykemia
Degeneratiivinen prosessi hippokampuksessa
Psyykinen (dissosiatiivinen) häiriö
Hyperventilaatio
Paniikkikohtaus

TGA - patofysiologia (teoria)

Laskimoveritúngoksen aiheuttama sähköinen ja metabolinen häiriö hippokampuksissa ja limbisessä järjestelmässä

TGA = Transientti Globaali Amnesia

Aivohaverin tunnistamisen BE FAST - muistisääntö

B = Balance

E = Eyes

F = Face

A = Arms

S = Speech

T = Time

Tasapaino, silmät (näkökyky, silmien liikkeet), kasvohermohalvaus, toispuolihalvaus (hemipareesi), puhehäiriö (dysfasia), aikaa ei ole hukattavaksi!

Syventävää tietoa:

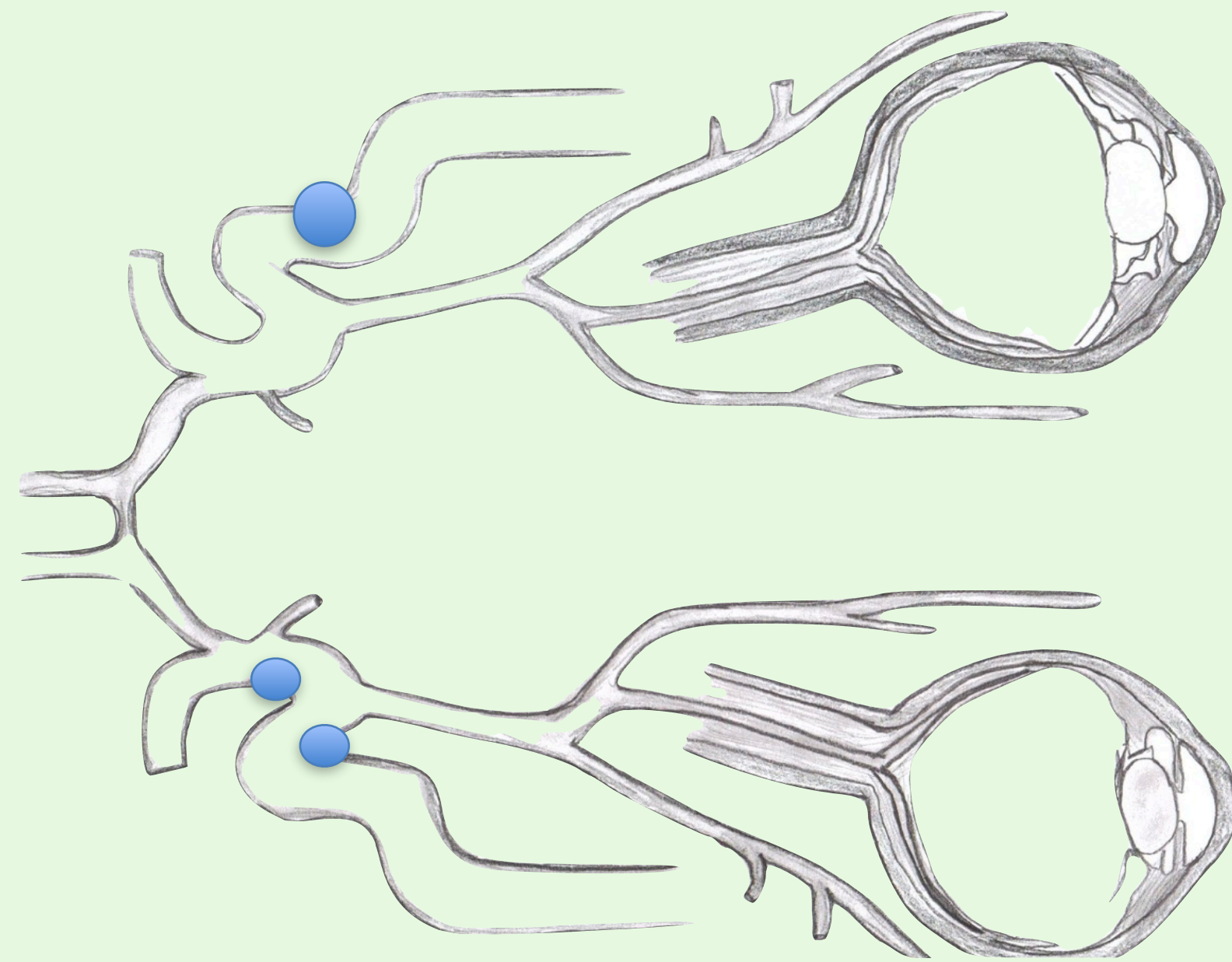
Ohimenevä silmän näönmenetyks
(amaurosis fugax) ja sinustromboosi

Amaurosis fugax voi olla TIA-oire

Amaurosis fugax = Hetkellinen sokeus - TIA = Ohimenevä aivoverenkiertohäiriö

Tukos silmävaltimossa (arteria ophtalmica)

Ahtaumia sisemmässä kaulavaltimossa (arteria carotis interna), jotka voivat samalla olla embolian lähteitä

Amaurosis fugax - yhden silmän oire	Kliininen piirre (1)	Kliininen piirre (2)	Huomio
Määritelmä	Äkillinen ohittuva näönmenetyks toisessa tai molemmissa silmissä	Perusmekanismi joko verisuoniperäinen tai muu syy	Taustalla TIA n. 25%:lla
Status	Status on potilaan tullessa vastaanotolle jo normaali	Statusutkimuksen fokus: näkökyky (visus), näkökentät, silmänpohjat, kaulasuonten auskultaatio, muu verisuonistatus, aivorungon ja muiden aivohermojen toiminta	Diagnostiikan perusta on potilaan kertomus oireesta
Anamneesi			
Sisemmän kaulavaltimon tiukka auhtauma tai embolia	Kesto 1 - 10 minuuttia	Äkillinen alku, verkko laskeutuu näkökentän päälle, ei kipua	Embolian lähtökohta voi olla kaulavaltimo, aortan kaari tai sydän
Ohimovaltimotulehdus	Kesto vaihteleva	Päänsärkyä, niskakipua, purentalihasten klaudikaatio (=iskeeminen kipu)	Esiintyy yleensä >50-vuotiailla, Lasko ja CRP koholla
Salpausnysty (staasipapilla)	Kesto sekunteja	Näkökenttäpuutos (harmaus, epäselvyys), päänsärkyä kaksoiskuvia	Oireet johtuvat koholla olevasta aivopaineesta
Verkkokalvon verisuonispasmi	5 - 60 minuuttia	Positiivinen (värinä, aaltoilu) ja negatiivinen (näkökenttäpuutos) näköhäiriö	Perussyy tuntematon, joskus migreeni tai mm. huumeet (kokaiini)

Taulukossa ei ole esitetty puhtaasti silmäperäisiä syitä, TIA = Transient Ischemic Attack = ohimenevä aivoverenkiertohäiriö

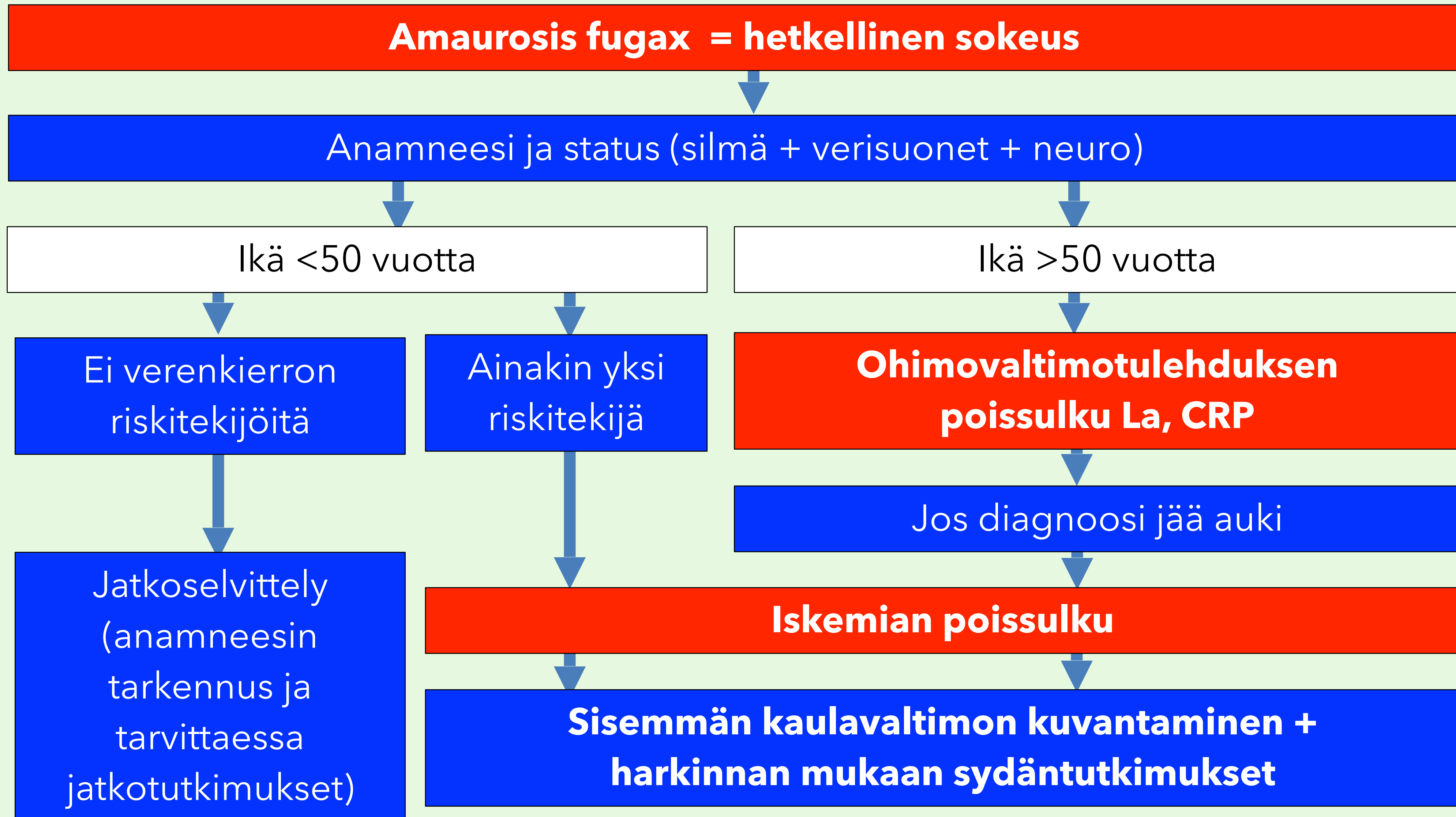

Amaurosis fugax - kahden silmän oire	Kliininen piirre (1)	Kliininen piirre (2)	Huomio
Määritelmä	Äkillinen ohittuva näönmenetyks toisessa tai molemmissa silmissä	Perusmekanismi joko verisuoniperäinen tai muu syy	Taustalla TIA n. 25%:lla
Status	Status on potilaan tullessa vastaanotolle jo normaali	Statustutkimuksen fokus: näkökyky (visus), näkökentät, silmänpohjat, kaulasuonten auskultaatio, muu verisuonistatus, aivorungon ja muiden aivohermojen toiminta	Diagnostiikan perusta on potilaan kertomus oireesta
Anamneesi			
Migreeni	10 - 30 minuuttia	Positiivinen (värisevä sahalaita) tai negatiivinen (hemianopia) hitaasti laajeneva näköhäiriö, jota seuraa migreenipäänsärky	Perussyö oletettavasti perinnöllinen migreenialttius (CSD)
Takaverenkierron iskemia	1 - 10 minuuttia	Homonyymi hemianopia, muut aivorunko-oireet	Aivorunko-oireita: mm. kaksoiskuvat, kiertoahuimaus, puheen puuromaisuus, toispuoli- tai neliraajahalvaus
Epilepsia	Itse kohtaas: 3 - 5 minuuttia Postiktaalitila: >20 minuuttia	Positiivinen (värikkäät pallot, valonvälähdykset) näköoire, joskus hetkellinen osittainen tai täydellinen sokeutuminen	Näköoireeseen voi liittyä epilepsian tyyppioireita kuten tajunnanhäiriö tai kouristelu

Taulukossa ei ole esitetty puhtaasti silmäperäisiä syitä, TIA = Transient Ischemic Attack = ohimenevä aivoverenkiertohäiriö

Amaurosis fugax - hoitokaavio

Sinustromboosi = Aivolaskimotukos

Sinustromboosi = Kovakalvon veriviemäriin hyytymätukos = Aivolaskimotukos

Oireet:

Neurologinen yleisoire

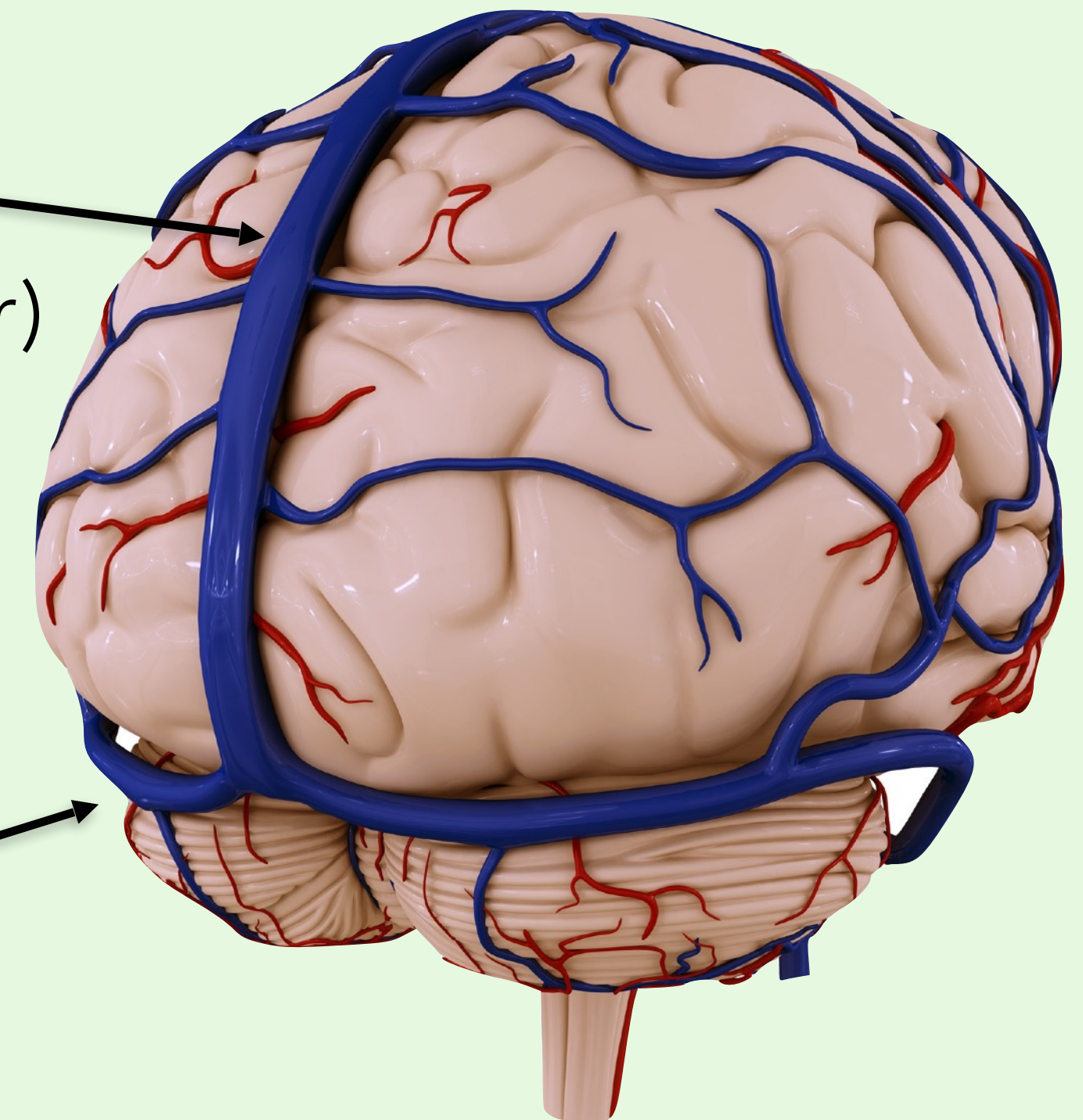
- Päänsärky (80%)
- Kouristukohtaus (29%)
- Tajunnantason lasku (11%)

Neurologinen paikallisoire:

- Halvaus (34%)

Ylempi
nuoliveriviemäri
(sinus sagittalis superior)

Poikittainen
veriviemäri
(sinus transversus)

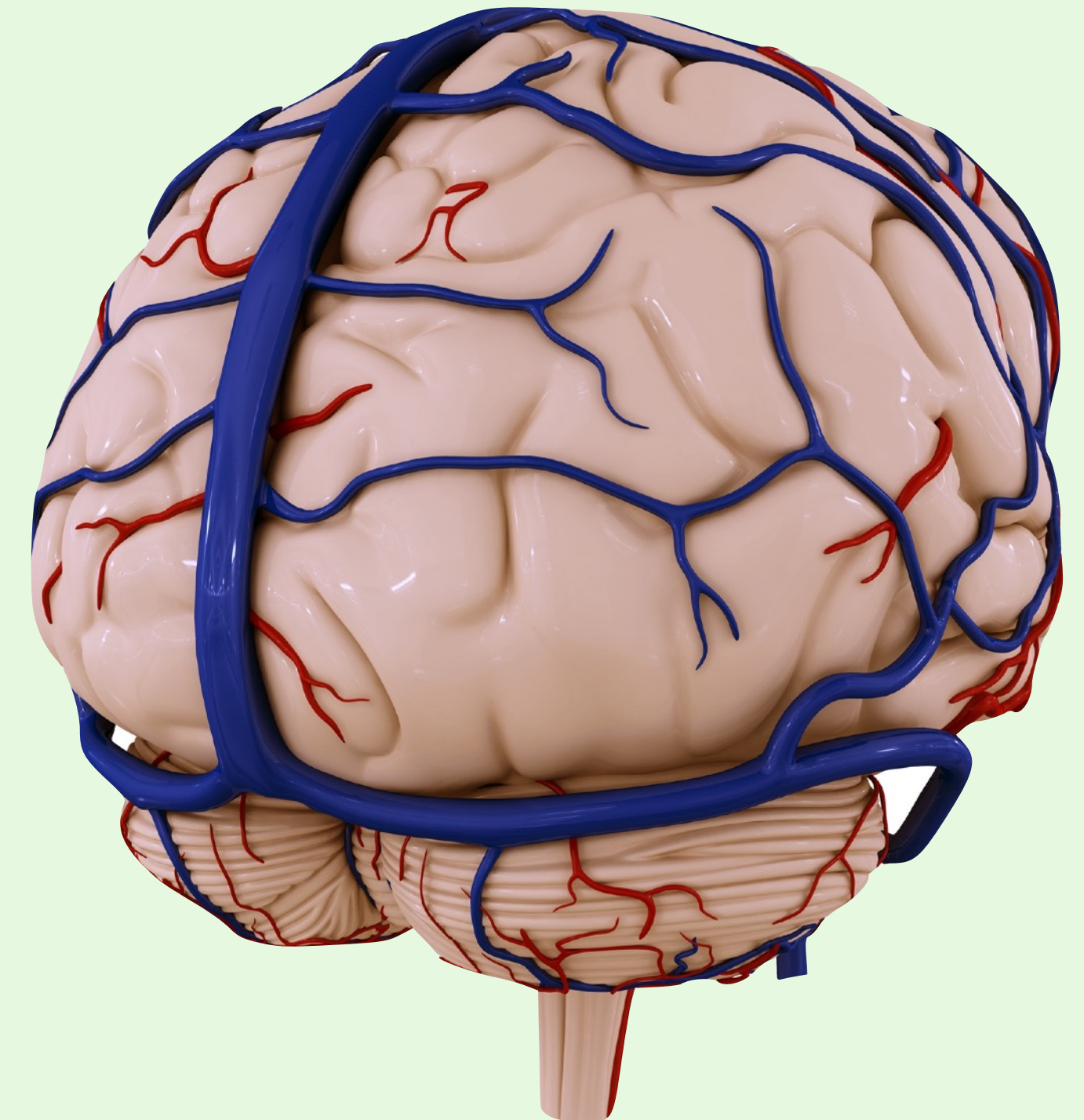

Sinustromboosi = aivolaskimotukos

Sinustromboosin riskitekijät:

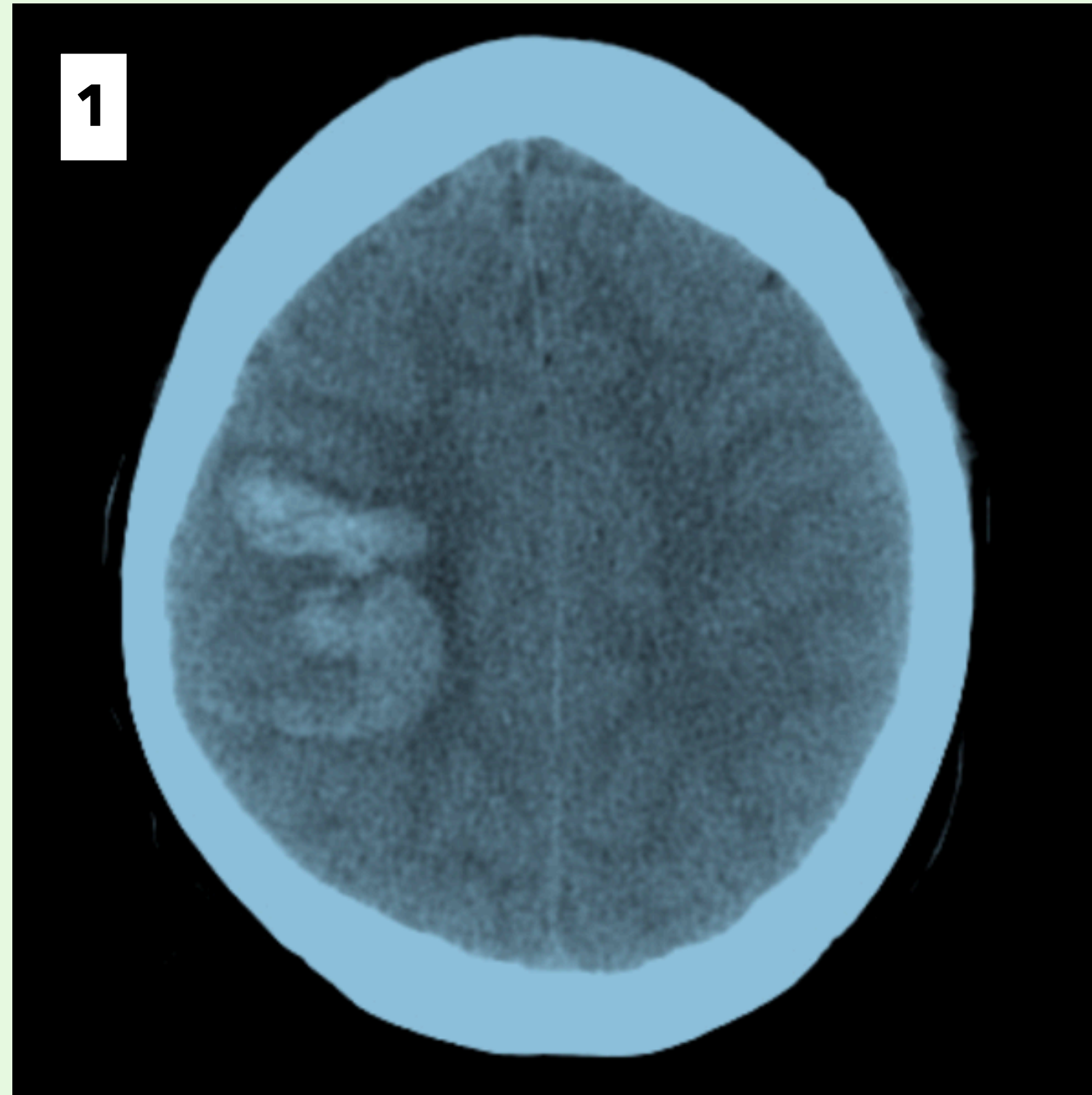
Yleinen tukostaipumus	34%
Hematologinen sairaus	12%
Infektio	12%
Maligniteetti	7%
Autoimmuunisairaus	5%
E-pillerit, HRT	54%
Raskaus, lapsivuodeaika	20%
Ei todettua riskitekijää	13%

Osuus
naisista

Sinustromboosi = aivolaskimotukos

1. Sinustromboosin aiheuttama aivoverenvuoto (TT)
2. Molemminpuoliset aivoverenvuodot (MK, T2-sekvenssi)
3. Sinus sagittalis superiorin täyttödefekti (MK-angio)

TT = Tietokonetomografia
MK = Magneettikuvaus

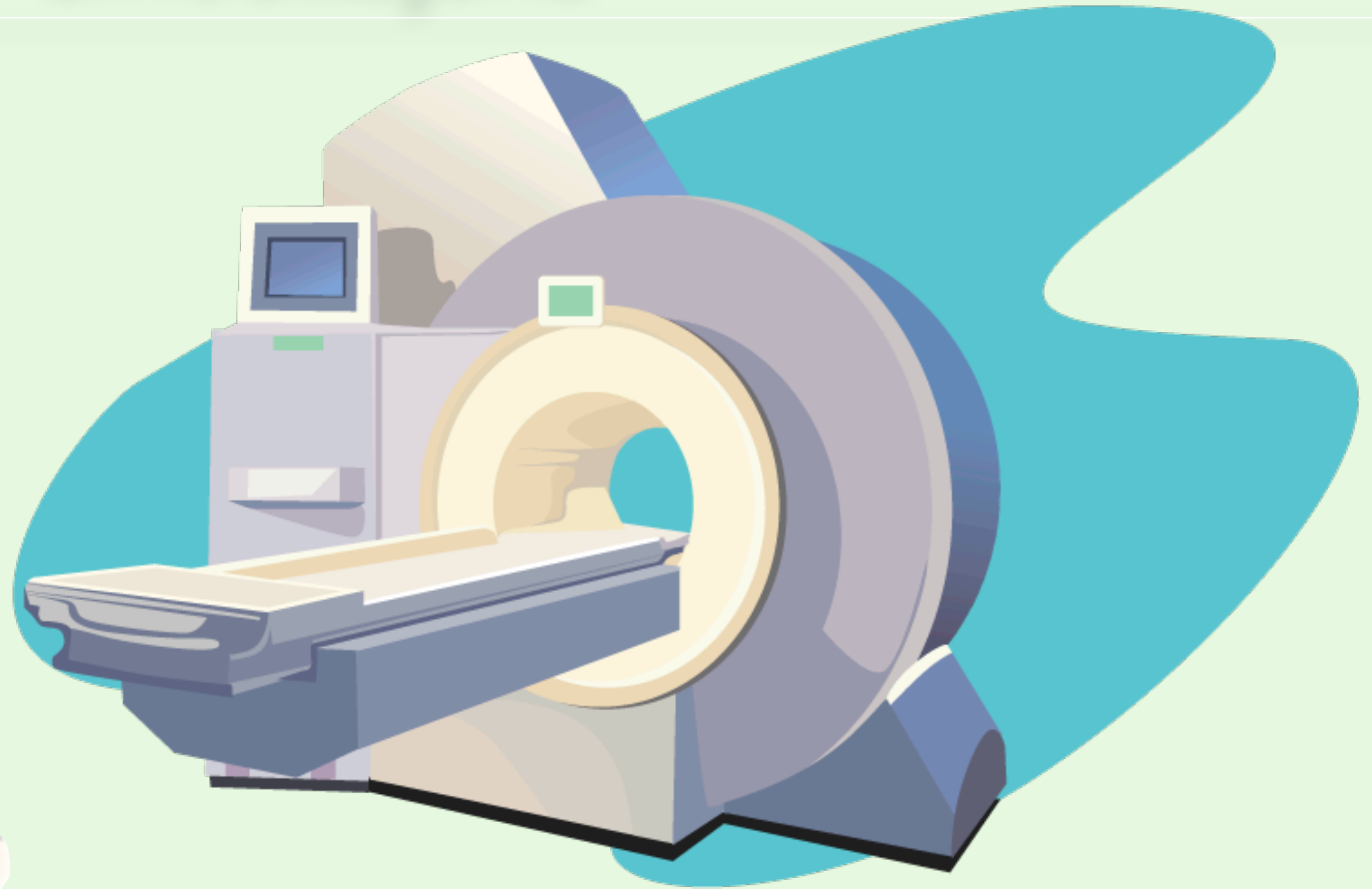
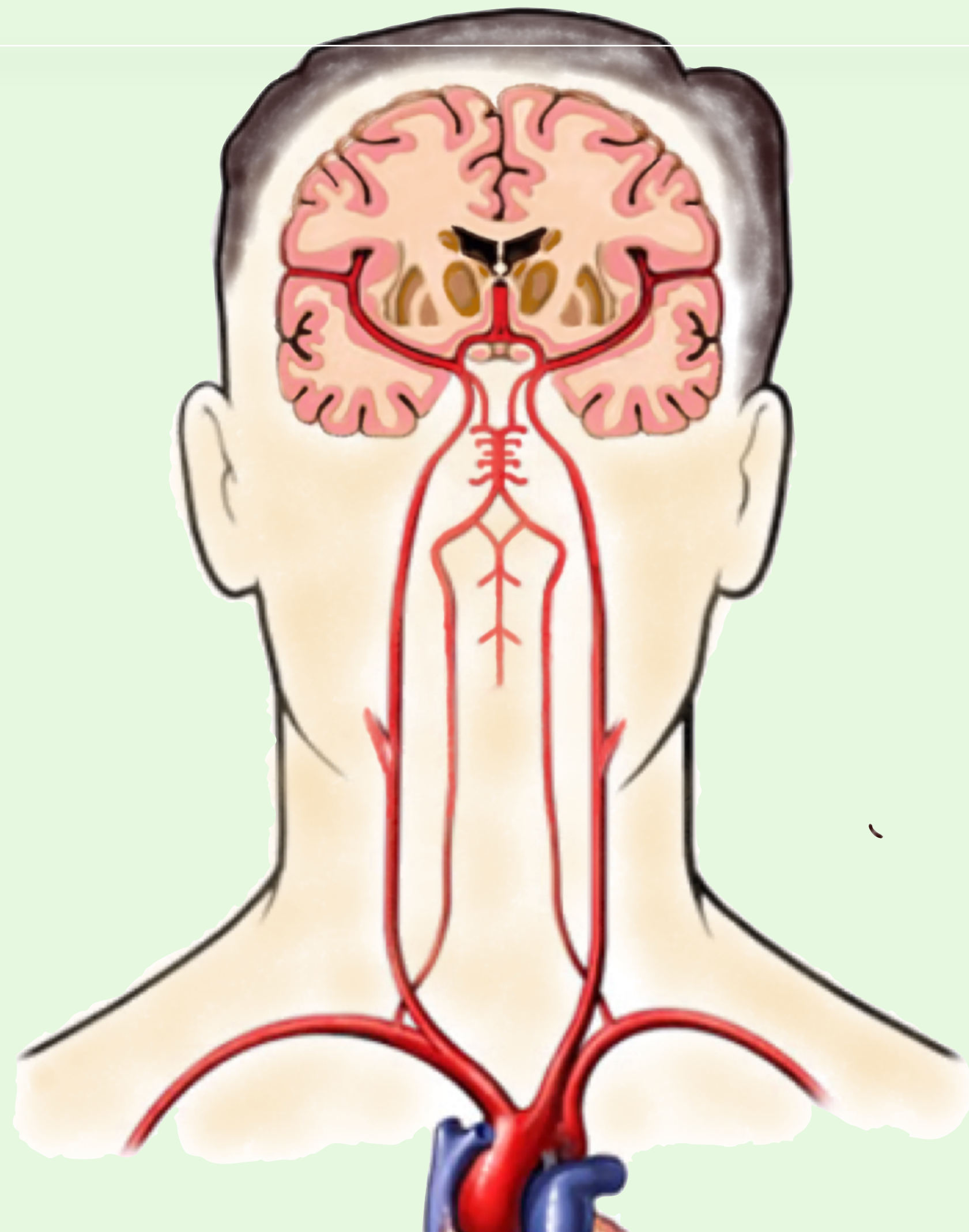

Syventävää tietoa:

Takaverenkierron aivohaverit

Aivohaveri huimauksen tai tasapainohäiriön aiheuttajana

Huimauksen perussy	Silmävärve eli nystagmus	Keskeinen liitännäisoire	Pään impulssitesti (Head Thrust Test)	Muu status	Päivystystutkimukset
Sisäkorvaperäinen	Spontaani, samanaikaisesti vaakatasossa ja pyörittävää (horisontaalinen ja rotatorinen), lyö samaan suuntaan katsesuunnasta riippumatta, katseen kohdistaminen lievittää/hävittää - Frenzelin lasit tai silmänpohjaan katsominen (oftalmoskopia) korostavat	Intensiivinen pahoinvointi, oksentelu	Patologinen	Oireet vaikea-asteisempia kuin statuslöydökset - vertigo > nystagmus Kaatumistaipumus sairaan korvan puolelle Status muutoin normaali - ei pikkuaivo- tai aivorunkolöydöksiä, kävely onnistuu, tajunta normaali	Pään MK/TT vain jos oireen korvaperäisyyden suhteen on epävarmuutta
Aivorungon tai pikkuaivojen verenkiertohäiriö (infarkti tai vuoto)	Vertikaalinen, horisontaalinen tai rotatorinen (ei molempia), vaihtaa suuntaa, katseen kohdistaminen (katsefiksaatio) ei häviä	Kävely tai seisominen ei onnistu, niska- tai kaulakipu, päänsärky	Normaali (Laajassa aivorunkoinfarktissa voi olla poikkeava - yhdessä monien muiden neurologisten puutosoireiden kanssa)	Statuslöydökset vaikea-asteisempia kuin oireet - nystagmus > vertigo Pikkuaivo- ja/tai aivorunkolöydöksiä Tajunnantason muutoksia	Pään MK/TT MK/TT-angiografia

Aivorunkolöydökset: silmien dyskonjugaatio (silmit eivät liiku samalla nopeudella), vauri puolen Hornerin syndrooma (luomen roikkuminen, pieni "mioottinen" mustuainen ja hikoilupuutos kasvoissa), kasvokipu/tuntohäiriö, kasvohermo halvaus, puhe- ja nielemisvaikeus, hikka, raajahalvaus (hemi- tai tetrapareesi), toisen puolen raajojen tuntohäiriö, refleksipuoliero, patologisen vilkkaat refleksit, Babinskin merkki

Kallonpohjajavaltimo (1)

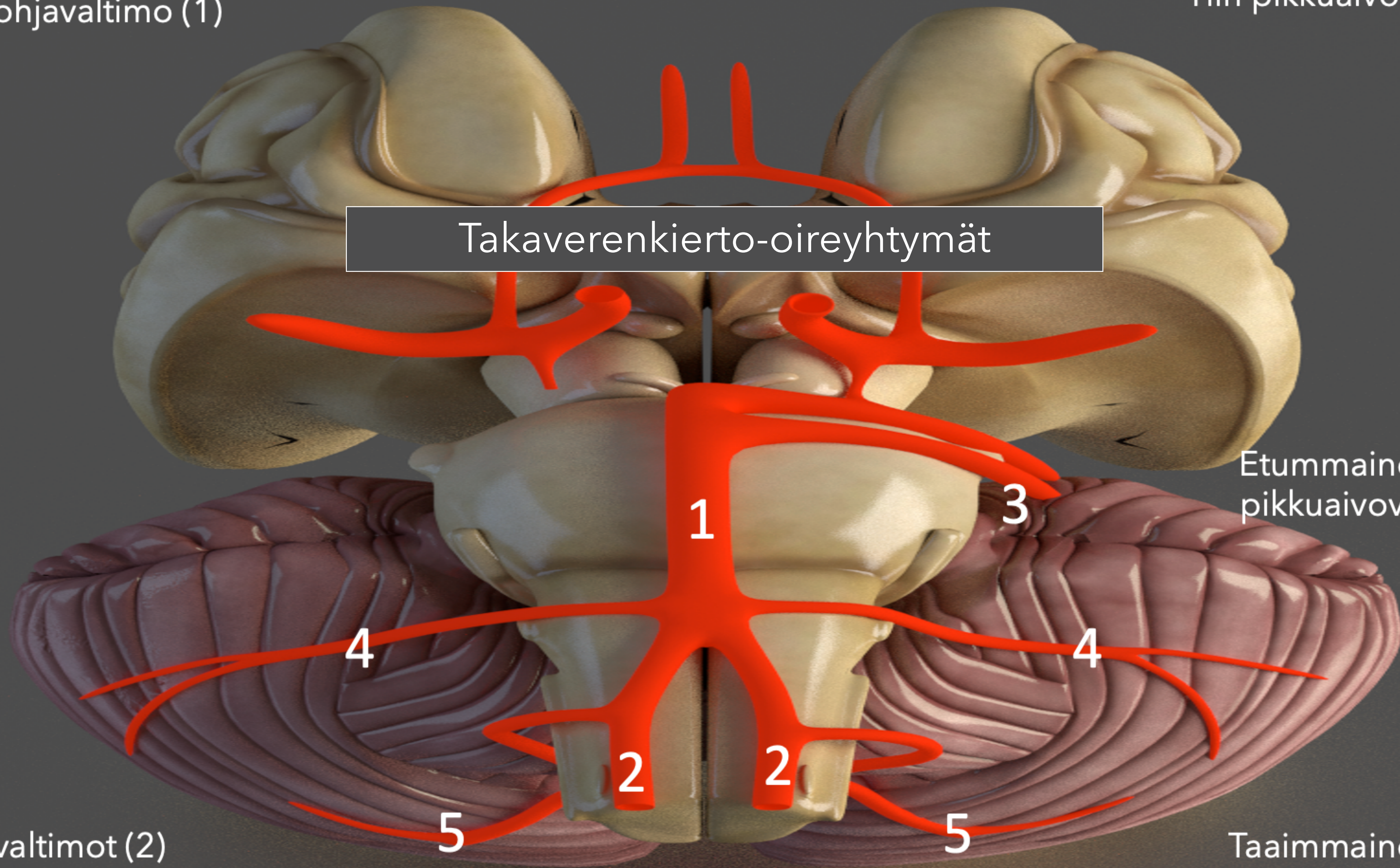
Ylin pikkuaivovaltimo (3)

Takaverenkierto-oireyhtymät

Etummainen alempi pikkuaivovaltimo (4)

Nikamavaltimot (2)

Taaimmainen alempi pikkuaivovaltimo (5)

Pikkuaivo-oireyhtymät	Tukoksesta aiheutuvat oireet
Ylin pikkuaivovaltimo - Arteria Cerebelli Superior (SCA)	Pikkuaivo-oireet: toisen puolen ylä- ja alaraajan hapuilu (hemiataksia)
	Pikkuaivovermoksen oireet: kävelyvaikeus ja tasapainohäiriö (vartaloataksia)
	Aivohermo-oireet: silmän liikuttajahermon halvaus (aivohermo III)
	Pitkien ratojen oireet: vastakkaisen puolen toispuolihalvaus (hemipareesi) ja tuntopuutos (hemisensorinen oire)
Etummainen alempi pikkuaivovaltimo - Arteria Cerebelli Inferior Anterior (AICA)	Tasapainohermo-oireet: kiertoahuimaus ja pahoinvointi
	Pikkuaivo-oireet: toisen puolen ylä- ja alaraajan hapuilu (hemiataksia)
	Aivohermo-oireet: kuulon heikentyminen (hypoakusis, AH VIII), loitontajahermon halvaus (abdukenspareesi, AH VI), kasvohermohalvaus (AH VII)
	Pitkien ratojen oireet: vastakkaisen puolen toispuolihalvaus (hemipareesi) ja tuntopuutos (hemisensorinen oire)
Takimmainen alempi pikkuaivovaltimo- Arteria Cerebelli Inferior Posterior (PICA)	Tasapainohermo-oireet: kiertoahuimaus ja pahoinvointi
	Pikkuaivovermoksen oireet: kävelyvaikeus ja tasapainohäiriö (vartaloataksia)
	Aivohermo-oireet: kielen heikkous ja atrofia (aivohermo XII)
	Pitkien ratojen oireet: vastakkaisen puolen toispuolihalvaus (hemipareesi) ja tuntopuutos (hemisensorinen oire)

Aivorunko-oireyhtymä (1)	Oireet	Vaurion lokalisaatio
Ydinjatkoksen laitaosan oireyhtymä (lateral medullary syndrome)	Kiertohuimaus ja pahoinvointi	Vaurio tasapainoelimen aivorunkoyhteyksissä = vestibulaaritoiminnan äkillinen toispuoleinen vajaus
	Toinen silmä korkeammalla kuin toinen (vertikaalinen karsastus, skew deviation)	Aivorunkovaurio
	Liikkeiden hapuilu (ataksia) vaurion puolella	Pikkuaivo- tai pikkuaivoratavaurio
	Toispuolihalvaus (hemipareesi) vastakkaisella puolella kuin vaurio	Pitkät radat aivorungossa (pyramidirata)
	Toisen puolen kipu- ja lämpötunnon puutos (hemisensorinen oire kehon ja raajojen alueella) vastakkaisella puolella kuin vaurio	Pitkät radat aivorungossa (spinotalaaminen rata)
	Hornerin oireyhtymä = luomen roikkuminen ja mustuaisen pienentyminen vaurion puolella	Sympatikusrata aivorungossa
Nikamavaltimo-oireyhtymä (vertebral artery syndrome)	Toispuolihalvaus (hemipareesi)	Pitkät radat aivorungossa (pyramidirata)
	Kielihermon halvaus (Aivohermon XII pareesi)	Aivorunko - XII aivohermon tumake
	Toisen puolen kipu- ja lämpötunnon puutos (hemisensorinen oire kehon ja raajojen alueella)	Pitkien ratojen (spinotalaaminen rata) vaurio aivorungossa

Aivorungon toispuoleinen vaurio johtaa yleensä kehon vastakkaisen puolen puutosoireisiin (hemisensorinen oire tai hemipareesi), molemminpuolinen vaurio voi aiheuttaa tetrapareesin ja tuntopuutokset kehon molemmilla puolilla.

Aivorunko-oireyhtymä (2)	Oireet	Vaurion lokalisaatio
Aivosillan laitaosan oireyhtymä (lateral pontine syndrome)	Kasvojen toisen puolen tuntopuutos vaurion puolella	Aivorunko - V aivohermon tumake
	Kasvohermohalvaus	Aivorunko - VII aivohermon tumake
	Hornerin oireyhtymä = luomen roikkuminen ja mustuaisen pienentyminen vaurion puolella	Sympatikusrata aivorungossa
	Toisen puolen kipu- ja lämpötunnon puutos (hemisensorinen oire kehon ja raajojen alueella) vastakkaisella puolella kuin vaurio	Pitkät radat aivorungossa (spinotalaaminen rata)
	Liikkeiden toispuoleinen hapuilu ja epätarkkuus (hemiataksia, raajat)	Pikkuaivot- tai pikkuaivoradat
Kallonpohjavaltimon keskiosan oireyhtymä (mid-basilar syndrome)	Kiertohuimaus ja pahoinvointi (=vestibulaaritoiminnan äkillinen toispuoleinen vajaus)	Tasapainoelimen aivorunkoyhteydet
	Alentunut tajunnantaso, tajuttomuus	Aivorunko
	Loitontajahermon halvaus (abdukenspareesi)	Aivorunko - VI aivohermon tumake
	Tumakkeiden välinen silmänliikehalvaus (internukleaarinen oftalmoplegia)	Aivorunko
	Katsehalvaus vaakatasossa (horizontal gaze palsy)	Aivorunko
	Toispuoleinen tuntopuutos (hemisensorinen oire, koko keho)	Pitkät radat aivorungossa (spinotalaaminen rata)
	Toispuoli- tai neliraajahalvaus (hemi- tai tetrapareesi)	Pitkät radat aivorungossa (pyramidirata)

Aivorungon toispuoleinen vaurio johtaa yleensä kehon vastakkaisen puolen puutosoireisiin (hemisensorinen oire tai hemipareesi), molemminpuolinen vaurio voi aiheuttaa tetrapareesin ja tuntopuutokset kehon molemmilla puolilla.

Aivorunko-oireyhtymä (3)	Oireet	Vaurion lokalisaatio
Keskiaivojen laitaosan oireyhtymä (lateral midbrain syndrome)	Telahermon halvaus (troklearispareesi)	Aivorunko - IV aivohermon tumake
	Liikkeiden toispuoleinen hapuilu ja epätarkkuus (hemiataksia, raajat)	Pikkuaivot- tai pikkuaivoradat
	Kasvojen toispuoleinen tuntopuutos	Aivorunko - V aivohermon tumake
	Toispuoleinen tuntopuutos (hemisensorinen oire, koko keho)	Pitkät radat aivorungossa (spinotalaaminen rata)
	Sympatikuspareesi (Hornerin oireyhtymä = luomen roikkuminen ja mustuaisen pienentyminen)	Sympatikusrata aivorungossa
Kallonpohjavaltimon huipun oireyhtymä (top of basilar syndrome)	Näkökenttäpuutos (hemianopia)	Takaraivolohko
	Muistihäiriö, tarkkaamattomuus (inattentio)	Ohimolohkot - mediaaliosat, mukaan lukien hippokampus
	Silmän liikuttajahermon halvaus (okulomotoriuspareesi = ptoosi ja silmän liikehäiriö)	Aivorunko (III aivohermon tumake)
	Katsehalvaus pystytasossa (vertikaalinen katsepareesi)	Aivorunko
	Toispuoli- tai neliraajahalvaus (hemi- tai tetrapareesi)	Pitkät radat aivorungossa (pyramidirata)

Aivorungon toispuoleinen vaurio johtaa yleensä kehon vastakkaisen puolen puutosoireisiin (hemisensorinen oire tai hemipareesi), molemminpuolinen vaurio voi aiheuttaa tetrapareesin ja tuntopuutokset kehon molemmilla puolilla.

Huimaukkohtauksen erotusdiagnostiikkaa	Provosoiva tekijä	Ilmaantumisnopeus ja kesto	Liitännäisoireet	Tärkeät puuttuvat piirteet
Tasapainohermon äkillinen vajaatoiminta (vestibulaarineuroniitti)	Spontaani alku Pään liike pahentaa, huimaus jatkuu koko episodin ajan	Äkillinen kiertohuimaus (alku minuuteissa), kesto päivistä muutamaan viikkoon	Ei	Neurologiset puutosoireet Kuulonalenema Tajunnanhäiriö
Hyvänlaatuinen asentohuimaus	Makuulle meno, ylösnousu, kumartuminen, kyljen kääntäminen aamulla ennen ylösnousua (Mutta pidempään paikallaan ollessa ei huimaa ellei pää liiku)	Äkillinen sekunneissa alkava lyhyt alle minuutin kiertohuimaus	Ei	Neurologiset puutosoireet ja paikallislöydökset Kuulonalenema Tajunnanhäiriö
Ortostaattinen hypotensio	Seisomaan nousu makuulta tai istuvasta asennosta (Mutta: ei makuulle meno, makuuasennossa kyljen kääntäminen)	Prekollapsituntemukset ylösnoustaessa, huippaa ja silmissä hämärtyy, kesto minuutista minuutteihin	Verenpaineen lasku (ortostatismi)	Neurologiset paikallislöydökset Kuulonalenema
TIA (Transient Ischemic Attack)	Spontaani alku	Äkillinen kiertohuimaus, kesto 10 - 15 minuuttia	Neurologiset aivorunko-, pikkuaivo-, tai pitkien ratojen oireet	Samanaikainen kuulonalenema ja kiertohuimaus
Menieren tauti	Spontaani alku Pään liike pahentaa, huimaus jatkuu koko episodin ajan	Äkillisesti - minuuteissa-tunneissa - kehittyvä kiertohuimaus, kesto muutamia päiviä (10 min - 2 vuorokautta)	Korvatuntemukset - paine korvassa, kuulon alenema, korvan soiminen	Neurologiset paikallisoireet ja löydökset Tajunnanhäiriö
Migreenihuimaus	Liike (fyysinen rasitus), ylösnousu, valo, ääni, hajut pahentavat sekä päänsärkyä että huimausta	Äkisti tai hiipien alkava kiertohuimaus, tasapainohäiriön tuntu tai presynkopee-tuntemukset, kesto minuutista tunteihin ja päiviin	Migreenin päänsärky tai aura, yleinen aistiherkkyys (valolle, äänille, hajuille, liikkeelle)	Neurologiset paikallislöydökset Kuulonalenema

Ortostatismi: verenpaineen lasku: RR maaten - RR seisten = RR systole >20 mmHg tai RR diastole >10 mmHg

Aivorunko-oireet ja löydökset: näkö-, kasvo- ja puheoireet (kaksoiskuvat, suuntaa vaihtava nystagmus, kasvojen tuntohäiriö, kasvohermohalvaus, puheen puuromaisuus, pikkuaivo-oireet: epävarma leveäraiteinen kävely, liikkeiden hapuilu (ataksia) ja epätarkkuus, huono tasapaino, pitkien ratojen oireet: hemipareesi, tetrapareesi, toispuoleinen tuntohäiriö (hemisensorinen oire)